

Taborski

Leto junakov: Grčaric in Turjaka

1973

EL FORTIN

Št. 7

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TAVOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

—:—

TAVOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—:—

TAVOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158. Buenos Aires, Argentina

—:—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—:—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.159.810

—:—

Naročnina: Južna Amerika 20 pesov ley 18.188, odn. enakovrednost v dolarju; USA in Kanada 4.— dolarje letno, zračno 7,00 dolarjev; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

—:—

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, José L. Suárez FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina. Telefon: T. E. 796-7513.

NASLOVNA SLIKA

Slovenski domobranec na straži za naš „dragi dom in rod“

P O R A V N A J T E N A R O Č N I N O !

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narcd, Domovino!

Julio 1973

BUENOS AIRES

Julij 1973

¿Adonde vamos?

En los últimos años se han producido en el mundo los hechos que han convulsionado y confundido a todos al máximo. Ante esto, el mundo occidental y democrático está en plena retirada ante el avance de las izquierdas revolucionarias y comunistas. Este fenómeno no se produce abiertamente sino que debajo del disfraz del tercermundismo.

El ingreso de China comunista en la ONU trajo como consecuencia el aumento de la filtración del maoísmo en el mundo libre. La paz en Vietnam se toma como una derrota de la política norteamericana y deja a los vietnameses, laosianos y camboyanos a la merced del comunismo chino. Los peregrinajes de las personalidades occidentales a Pekín, inclusive el del mismo Nixon, aumentan la importancia del profeta rojo Mao y de su doctrina. Las izquierdas ganan las elecciones en muchas regiones del mundo y legalmente, como así también democráticamente reemplazan la democracia con la tiranía. Las órdenes de Kremlin, Pekín, Belgrado o La Habana son así cumplidas. "Democratiam et libertatem esse delendam" (La democracia y la libertad deben ser destruidas) es el lema máximo de los comunistas de todas las latitudes de la tierra. Poco a poco van consiguiendo sus propósitos. La inoperancia, los errores y, a veces, la incapacidad de los gobernantes democráticos, como así también la insensibilidad de los pueblos son la ayuda preciosa y gratuita de los rojos.

Todavía estamos a tiempo de poner freno a las aspiraciones y apetitos rojos. Despertémonos, unámonos en la defensa de los sagrados ideales de la democracia, de la justicia y de la libertad. Solo así forjaremos un futuro mejor para nuestros hijos y para nuestras patrias.

Kam plovemo

Zadnji dogodki v svetu so zelo močno vznemirili, zbegali premnoge opazovalce. Povsem jasno je, da je zahodni demokratski svet v popolnem umiku pred napredovanjem revolucionarnih in komunističnih levic. Vse to se dogaja bodisi povsem odkrito ali pod masko tretjega sveta.

Vstop komunistične Kitajske v Združene narode je imel za posledico porast filtriranja Maïisma v svobodnem svetu. Mir v Vietnamu pomeni za mnoge poraz ameriške politike in prepušča Vietnamce, Laozijance, Kambodžane na milost in nemilost kitajskim komunistom. Romanja zapadnih državnikov, vključno. Nixonovo, povečuje mednarodno važnost rdečega pre-roka Mao in njegove doktrine. V mnogih predelih zmaguje na volitvah levica in tako na pravni in demokratični način zamenja svobodo z diktaturo. Povelja Kremlja, Pekinga, Beograda ali Habane so izpolnjena. „*Democraciam et libertatem esse delendam*“ (svoboda in demokracija morata biti uničeni), je geslo komunistov vseh dežel sveta. Tako polagoma dosega jo svoje cilje. Nedelavnost, zmote in včasih tudi nesposobnost demokratičnih državnikov kot tudi neobčutnost narodov so za rdeče dragocena in zastonska pomoč.

Se imamo čas, da zaustavimo rdeče namere in pohlepe. Zbudimo se v obrambo svetih idealov demokracije, pravice in svobode. Samo tako bomo kovali boljšo bodočnost našim otrokom in našim domovinom.

Dr. Sr. Baraga

Slovinci v borbi za človeško dostojanstvo nekoč in danes

V

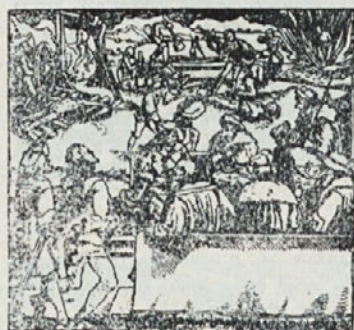
Že ta kratek prikaz splošnih, verskih, kulturnih, političnih, gospodarskih in socialnih razmer ob koncu srednjega veka nas nujno sili k za ključku, da se je takrat Evropa nahajala v takem fizičnem in psihološkem stanju, da so bili dani splošni pogoji in vzroki, da je lahko najmanjši krajevni povod izzval upor kmetov proti vsakemu vršilecu oblasti, ki je ogrožal kmetov fizični obstanek z uvajanjem novih ekonomskih pritiskov in s kratenjem že itak omejenih ter težko priborjenih starih pravic, zlasti pa, če je ta vršilec oblasti nad kmetom grešil v svojem postopku proti naravni etiki in proti človeškemu dostojanstvu. Srednjeveški človek je bil zelo podvržen raznim psihičnim pretresom, ker je bil precej vraževeren, pod močnim verskim vplivom, znanstveno na zelo nizki stopnji, politično pa popolnoma nesvoboden.

Samo tako lahko razumemo, zakaj so ljudje v noči 31. decembra 999. leta letali okrog kot neumni, razdajali premoženje, drugi so zopet molili, nekateri so prosili odpuščanja, drugi so se objemali, ker so bili prepričani, da bo tisto noč konec sveta, ker je bilo tako prerokovano, da se leto tisoč ne bo pisalo.

Sicer pa ni čudno, če je v duši srednjeveškega sloja vladala nekaka razklanost, ker je bilo mnogo več naravnih nesreč in mnogo hujših kakor

danes. Kužne bolezni je sodobna znanost popolnoma obvladala, takrat so pa pomorile dve tretjini ljudi.

Potres leta 1348 se je ponavljal 40 dni. Pa tudi v naslednjih stoletjih so se potresi pogostoma pojavljali. Ta pojav je spravljal ljudi v obup. Strah pred čarovnicami je zajel vso Evropo in nihče ni bil varen, da ne bo nekega dne osumljen čarovništva in da bo zato končal svoje življenje na grmadi. Poleg tega pa so bili kmetje in nižji sloji na splošno prepojeni s staroveško suženjsko miselnostjo. Kmet se ni nikdar imel za enakovrednega človeka grofu, zato je tako dolgo trpel fevdalni gospodarski sistem, ki se je zelo malo razlikoval od suženjstva. Take so bile splošne razmere po vsej Evropi, zato so se tudi kmečki upori vršili po vsej Evropi in ne samo po slovenskih krajih. Najprej so izbruhnili kmečki upori v tistih državah, kjer se je začela borba za vzpostavitev absolutistične centralne vladarjeve oblasti, kateri so se pa trajno in dolgo let upirali plemiči v vseh državah. Kmečki upori so trajali vse do 19. stoletja. Prenehali so najprej tam in takrat, kjer je in ko je centralna oblast strla moč grofov in odpravila vzroke uporov.

Zasliševanje in mučenje osumljencev
upora. V srednjem veku je bilo izsi-
ljevanje priznanja z mučenjem
splošno v navadi.

Na kratko preglejmo, kje in zakaj so izbruhnili kmečki upori pred upori na slovenskem narodnem ozemlju. Uporov v srednjem veku je bilo veliko, toda mi bomo omenili samo tiste, ki so nastali iz enakih ali podobnih vzrokov kot kmečki upori. Dr. Grafenauer v svoji knjigi „Kmečki upori“ navaja številko 120. Ta številka je samo približna, kajti uporov je bilo mnogo več, le da ni o vseh pisanih dokazov, poleg tega pa tudi zadevni stari arhivi še do danes niso znanstveno izčrpani. Pač pa je danes v slovenski zgodovini ustaljena sodba, da je bilo na slovenskem narodnem ozemlju šest velikih uporov, ki so se vsi s krvjo začeli in so se v krvi žalostno končali. Vsi so nastali iz socialno gospodarskih vzrokov.

Iz svetovne zgodovine bi morda kot prvi predhodni upor pred slovenskimi upori prišla v poštev vstaja meščanov v severozahodnem francoskem mestu Laon, kjer je vodil mestno upravo osovraženi škof Gaudriy (Godri). Nastala je zaradi tega, ker se je škof, potem ko je dobil za svoj odstop visoko odkupnino in jo zapravil, zopet hotel polastiti mestne uprave. Ljudje

so vdrli v škofijo in škofa skritega v vinskem sodu leta 1112 ubili, toda „vojska fevdalcev je zasedla mesto in kruto obračunala z uporniki.“ Sicer je v tem uporu meščanstvo vodilo borbo za mestno upravo in proti korupciji, toda postopek je bil tak kot s slovenskimi uporniki.

Časovno bi kot drugi predhodni upor prišel v poštev odpor angleških baronov proti angleškemu cesarju Ivanu Brez Zemlje (1199—1246), ki je zaradi vojne s Francijo državno blagajno popolnoma spraznil, zato je moral, obubožan in brez vsake moči, pristati na zahteve fevdalcev in te zahteve potrditi v državni listini „Magna charta libertatum“ leta 1215. Na podlagi te listine je prišel do najvišje zakonodajne oblasti poznejši angleški parlament in kralj je postal samo simbolična figura državne oblasti, ne-

Slika kaže, da so za časa upora sekali glave upornikom kar skupinsko. Ena glava je že odsekana, dve še čakata na udarec.

kaj malega samouprave je bilo priznano tudi mestom, neobičajne denarne dajatve je mogel dovoliti samo „Splošni svet vsega kraljestva, toda kmetom niso bile priznane nobene pravice in so bili še nadalje odvisni od fevdalcev; zaradi tega nerešenega problema je kmečki upor v Angliji izbruhnil šele čez 166 let.

Kot tretji predhodni upor je časovno izbruhnil upor v Franciji. Ta pa je bil prvi in pravi kmečki upor, ki je nastal iz enakih socialno gospodarskih vzrokov kot slovenski kmečki upori. Začel se pa je takole: Leta 1356 so Angleži premagali in ujeli francoskega kralja Ivana Dobrega. Vlado je prevzel sin Karel, ki je potreboval za nadaljevanje vojne proti Angležem denar. Tega pa brez odobritve generalnih stanov — duhovščina, plemstvo in bogati meščani — ni mogel dobiti, zato je stanove razpustil; tedaj se je dvignilo pariško prebivalstvo in kralj je moral prepustiti upravo in pobiranje davkov svetu, ki so ga imenovali generalni stanovi. Ti davki so bili prav tako težki kot prejšnji in ljudstvo se je 1358 uprlo. Kralj je ušel s pomočjo upornika E. Marcela iz Pariza in nato je hotel ponovno udariti na Pariz. Takrat pa je meseca maja 1358 izbruhnil v Severni Franciji kmečki upor, ki se je naglo razširil po Franciji. Zgodovina ga imenuje po olemiškem vzdevku Jacques Banhomme (Neumni Jaka) žakerija. Kmetje, ki so grozili, da bodo iztrebili aristokrate do zadnjega, so izvolili za vodi-

telja upora Guillaumea Callea, ki je poprej že služil v vojski. On je takoj uvidel, da z uporom ne bo uspel, če se mu ne pridružijo še meščani, ki pa upora niso podprli. Zato je vzdržal samo dva tedna. Ko je prišla plemiška vojska do sape, je napadla kmete in se kruto maščevala nad njimi. Obešala jih je kar po drevesih, sežigala in preganjala po gozdovih. Več kot 20 tisoč kmetov je bilo pobitih, in mnoge vasi so ostale brez prebivalcev. Guillaume Callea so kronali z rabeljenim železnim obročem, ga zasmehovali kot „kmečkega kralja“, potem so ga pa usmrtili. Ta način mučenja so plemiči povzeli po križanju Kristusa in so čez 215 let prav tako postopali z Matije Gubcem v Zagrebu. To je bil prvi pravi kmečki upor v Evropi, ki je nastal iz istih vzrokov kot slovenski kmečki upori in se je ravno tako krvavo začel in krvavo končal kot slovenski upori z vsemi žalostnimi posledicami za kmečko ljudstvo. Uporni kmetje so bili slabo organizirani, nevztrajni in nedisciplinirani, brez enotnega načrta, slabo oboroženi in neizvežbani v bojevanju. Upori niso rodili nobenih uspehov za kmete, njihov poraz pa je ojačal centralno kraljevo oblast na škodo plemičev in kmetov. Končni obračun med ljudstvom in absolutistično dinastijo se je zavlekel za 431, let ko je francoski narod zrušil monarhijo in fevdalizem.

Po časovnem vrstnem redu bi na četrto mesto postavili upor tekstilnih delavcev v Florenci v Italiji dne 20. julija 1378. Tega upora niso začeli kmetje, temveč delavci, imenovani čompi in mali rokodelci. Končal se je orav tako z neuspehom kot vsi drugi slični upori, ker tudi delavci niso bili organizirani, toda porazu je sledil izredno krut obračun z upornimi delavci, ki so v masah bežali iz Florence.

Upornike so največkrat obešali kar na drevesa.

Leta 1337 se je pod angleškim kraljem Edvardom III začela stoletna vojna s Francijo. V začetku so imeli Angleži nekaj uspehov, pozneje se je pa sreča obrnila in vojna je požrla ogromno denarja, zato je vlada uvedla nov vojni davek imenovan glavnina (ta davek so pozneje uvedli tudi v slo-

venskih krajih). Zaradi nasilja in nepravilnosti pri pobiranju so se kmetje v Vzhodni Angliji 1381 uprli in nekatere izterjajce pobili. Upor, pa, ki se je začel proti davkom, se je razširil proti fevdalcem s požiganjem in rušenjem stavb in odpeljavanjem živine. Kmetje so osvobodili iz ječe ljudskega pripovednika Johna Balla, ki je oznanjal nepomirljivo razredno sovraštvo proti fevdalcem in zahteval ekonomsko enakost. Takrat so kmetje govorili: „Ko je Adam oral, Evra predla, kdo neki je tedaj bil plemič.“

Značilno je, da so s tem pregovorom tudi Nemci osporovali grofovsko zemljiško posest in predprave fevdalcev v kmečki vojni 1525:

Najhujši in nečloveški način kaznovanja upornikov je bilo natikanje na kol. Ta način je vzbujal strah in trepet med ljudstvom.

„Als Adam grub und Eva spann, wo war denn da der Edelmann“. S posebno silo se je širil upor v grofijah Essex in Kent, ki ga je vodil vaški krovcec Wat Tyler leta 1391. Kmetje so se zbrali in pod vodstvom W. Tylerja in J. Balla vdrli naravnost v London, mimogrede so pa seveda rušili in požigali domove kraljevih dostojanstvenikov in nekatere tudi pobili. Zahtevali so sestanek s kraljem Rihardom III., ki je ves prestrašen obljubil, da bo odpravil v Angliji tlako, le neko malenkost bodo odslej kmetje plačevali fevdalcem. Obljubil je tudi pomilostitev upornikov. Na ponovnem sesetanku s kraljem pa so kmetje zahtevali odpravo vseh krutih zakonov in razdelitev zemlje. Medtem je londonski župan voditelja Wata Tylerja izdajalsko ubil. Plemiči pa so zbrali svojo vojsko in udarili po kmetih ter se kruto maščevali nad njimi. Tako so obešali kmete, da ni bilo dovolj vislic. „V Londonu so na trgu na leseni kladi sekali glave revščini,“ pravi neki zgodovinar. Johna Balla so grozovito mučili in potem šele usmrtili. Upor se je s krvjo začel in s krvjo je bil zadušen, ker kmetje niso bili dobro organizirani in razredno še nezavedni, zato so nasedli lažnjivim obljubam kralja in fevdalcev. Edini uspeh je bil ta, da se fevdalci niso upali zviševati kmetom dajatev in ne povečati tlako. Oboje so prevedli na denarna plačila. Kmet je smel zapustiti zemljiškega gospoda in je postal svoboden, če pa je ostal

še naprej na fevdalčevi zemlji, je moral plačevati denarne obveznosti plemiču. Tako se je žalostno končal peti upor, a kot pravi kmečki upor drugi v Evropi.

Po časovnem zopovrstju bi postavili na šesto mesto upor na Češkem od 1419 do 1436. To sicer ni bil več samo kmečki upor, temveč je bil že prava vojna proti češkim in proti nemškim fevdalcem ter proti katoliški cerkvi. Ta upor je torej imel poleg socialnogospodarskega, še verski in nacionalni protinemški značaj.

Čeh Jan Hus, profesor praške univerze je zahteval po vzgledu Angleža Wiclifa, da se cerkvi odvzamejo cerkvena posestva. Nastopil je proti prodajanju odpustkov, a papeža je imenoval antikrista. Od leta 1414 do 1418 se je vršil v mestu Konstanza cerkveni zbor, ki ga je sklical cesar Sigismund. Povabil je Jana Husa, naj pride na zbor branit svoje nauke, obenem mu je zagotovil popolno varnost. Toda Hus sploh ni smel govoriti in 6. julija 1415 je bil sežgan na grmadi. Zaradi tega zahrbtnega umora je leta 1419 izbruhnil upor, ki pa je Čeha razdvojil v dva tabora. Zmerni so zahtevali zaplembo cerkvenega premoženja in samostojno češko cerkev, radikalni Čehi, imenovani „taboriti“, so pa zahtevali odpravo tlačanskega prava in obveznosti do fevdalcev ter svobodne volitve duhovnikov. Vodja taboritov je postal ubožani vitez Jan Žižka, ki se je zelo uspešno boril proti Nemcem, to se pravi, proti nemškim fevdalcem. Ti so organizirali pet brezuspešnih križarskih vojn proti husitom (1420—1431). Končno je cesar Sigismund napravil z zmernimi Čehi sporazum in ti so leta 1434 pri Lipanah potokli taborite. Čeprav se je ta upor končal s socialnim neuspehom, je pa dvignil pri Čehih narodno zavednost.

Med zadnje upore pred slovenskimi kmečkimi upori prištevamo tiste, ki so se vršili v Španiji. Ko so Španci vodili osvobodilne vojne proti Mavrom, so kmetje uživali v organiziranih srenjah svobodo. Po osvoboditvi pa so začeli fevdalci to svobodo kmetom omejevati zato je 1462 izbruhnil v Kataloniji upor kmetov. Na čelo upornikov je stopil plemič Verntagliat. Kmetje so postavili geslo:

„Adam je umrl, ne da bi zapustil oporoko, torej se mora zemlja razdeliti med vse ljudi — njegove otroke. Nepravilno je, da bi jo nekateri imeli, drugi pa ostali brez zemlje.“ K sreči je nastal istočasno spor med aragonskim kraljem Juanom H. in med katalonskimi plemenitaši. Kmetje so po nasvetu Ventagliata podprli v desetletni borbi cesarja, zato so dosegli nekatere olajšave, Verntagliat pa je postal za nagrado član kraljevskega sveta.

Ko pa se je kastiljska kraljica Izabela poročila z aragonskim kraljem Ferdinandom, sta se leta 1479 združili obe državi v enotno močno špansko državo, je dinastija zlomila odpor fevdalcev in začela omejevati prejšnje pravice kmetov. Zaradi tega je 1482. leta izbruhnil v Kataloniji nov kmečki upor pod vodstvom Pedra Juana Sale, ki se je nekaj časa uspešno boril proti fevdalcem, končno je bil Sala ubit, kmetje pa premagani. Vkljub porazu se

je nato razvilo neke vrste partizanstvo in fevdalci so bili prisiljeni pristati na sporazum, ki se je sklenil ob kraljevi prisotnosti. Ta sporazum je bil precej podoben angleški rešitvi iz leta 1391. Katalonski kmet je postal osebno svoboden in je smel zapustiti fevdalca, če pa je ostal še nadalje na njegovi zemlji, je moral plačevati prejšnje obveznosti. Rešitev je bila samo polovična za kmeta. Iz te borbe je izvlekla korist samo dinastija, ker ji je uspelo utrditi absolutno oblast kralja.

Vse, kar smo v prejšnjih odstavkih prereševali, dokazuje, da slovenski kmečki upori niso bili nobeno niti osamljeno niti izvorno dejanje, ampak so bili posledica splošnih razmer, ki so bile v drugi polovici srednjega veka po vsej Evropi tako napete in razrvane, da je bilo mirno življenje odvisno samo od znosnega podložniškega razmerja med kmeti in fevdalci. Kakor hitro je pa preobremenjenost kmečkih obveznosti do fevdalcev preseгла pravično mero podložniških materialnih in fizičnih zmogljivosti, je najmanjši povod izzval odkrit upor, ki je imel svoj izvir vedno v krajevnih vzrokih. Kateri vzroki so torej prisilili slovenskega kmeta, da „je ubral pot v upor“?

Med splošne evropske vzroke kmečkih uporov prišteva tudi slovenska zgodovina uvedbo rimskega prava in pa prehod od naturalnega t. j. materialnega gospodarstva k denarnemu gospodarstvu. Po razpadu zapadne rimske države, so po raznih deželah zavladata razna barbarska plemena, ki so imela svoja prava, imenovana „barbarska prava“, katera so začela zapisovati nekako od 5. stoletja dalje. Tudi Slovenci so imeli svoje pravo, dokler so bili samostojni. Po izgubi svobode pa so morali sprejeti pravo, ki so ga uvedli Franki. Ko so pa plemiči prišli do absolutne oblasti, so hoteli uvesti v prakso rimsko pravo, ki je poznalo samo plemenitaše in sužnje. Tako so hoteli plemiči spraviti svoje podložnike in svobodne kmete na raven sužnje. Na to pa seveda kmetje niso hoteli pristati, zato so se začeli upirat.

Drugi še hujši vzrok pa je bila uvedba denarnega gospodarstva. Dokler se je graščak zadovoljeval z dajatvami, ki mu jih je moral podložnik dajati v blagu, plemič navadno ni kopičil blaga v gradu, ker vsako blago (žito, meso, zelenjava, sadje, platno, les, itd.) traja samo nekaj časa, vsega itak ni mogel porabiti zase. Ko se je pa začelo uveljavljati od 13. stoletja dalje denarno gospodarstvo, so fevdalci začeli spreminjati naturalne dajatve svojih podložnikov v denarne. Te so pa zvišali kar po svoji glavi, kolikor so pač potrebovali denarja. Ko je začela zaradi povečanja obtoka denarna vrednost padati, so graščaki zopet podložnikom zvišali dajatve. Kmet pa svojih dohodkov ni mogel povečati. Potem se je poleg trgovine razvilo še bankarstvo, posojevanje denarja, prekupčevanje, itd. in kmet je začel v velike dolgove, ker si je začel izposojevati denar pri oderuhih. Svojih pridelkov pa tudi ni mogel vnovčiti, kakor bi hotel, ker ga je fevdalec prisilil, da je moral prodajati njegove pridelke, če jih pa ni prodal, je moral graščaku plačati blago iz svojega žepa. Sploh pa kmet ni mogel tekmovati v trgovini niti s plemiči niti z bogatimi meščani, ki so si lastili izključno

pravico do trgovanja in so kmalu nekateri s trgovino zelo obogateli. Tako je nastala nova plast prebivalstva — premožni meščani, ki so se imenovali pozneje patriciji. Ta bogati sloj meščanov pa se ni zadovoljil samo z izključnim obvladanjem trgovine, temveč je zahteval zase tudi politične pravice in mestno samoupravo. Ker je bil od plemenitašev popolnoma neodvisen, je nastala borba med njimi, a žal vedno na račun kmeta, ki ni imel nobenih političnih niti stanovskih pravic.

V borbi med fevdalci in cesarjem po eni strani ter med meščani in fevdalci po drugi strani, je bil kmet vedno predmet izigravanja in prav zaradi tega je živel v obdobju uporov v težkih gospodarskih razmerah. Kakor vidimo, so že splošne razmere, ki so vladale takrat po vsej Srednji in Zapadni Evropi, spravile slovenskega kmeta v obupno gospodarsko stanje. Nujno pa je treba pretehtati, kakšna so bila stvarna bremena, ki so težila slovenskega kmeta že od druge polovice srednjega veka in, še posebno, katere podložniške obveznosti so ga nujno vodile v upor.

Ena najtežjih obveznosti je bila tlaka, ki je bila pravzaprav dediščina starega veka. Tlaka je bila dvojna: osebna, katero je moral podložnik izvrševati s svojimi rokami, in vozna (vprežna), katero je opravljal podložnik s svojo živino — par volov ali par konj. Izmed vseh podložniških obveznosti je tlaka ostala najbolj nespremenjena pravna ustanova skozi vsa stoletja. Pod tlako je bilo razumeti delo na polju, v vinogradu, v gozdu, pri javnih delih, v gradu povsod, kjer je zahteval graščak. Od 12. stoletja so začeli podložniške obveznosti zapisovati v urbarje, ki jih je hranil graščak. V teh urbarjih je bilo zelo natančno določeno katero tlako, kdaj in kje mora opravljati podložnik; recimo, na polju je moral kmet pomagati graščaku od sv. Jurija pa do sv. Mihaela. Toda poleg določene tlake, je bilo v navadi še neizmerjena tlaka, katero pa je določal graščak kar po svoji glavi, kakor je hotel in kjer je hotel. To izrabljanje tlake so pa plemiči sčasoma tudi pravno sankcionirali s tem, da so začeli v urbarjih, javnih listinah, v poročilih deželnemu knezu ali cesarju uporabljati izraz „v deželi običajna tlaka“. Pod to besedo je plemič skril vse izmозgavanje podložnika. Če je pa kmet tlako zamudil, je bil hudo kaznovan. Denarna kazen je bila še najmilejša, bilo je pa v navadi tudi telesna kazen, bičanje, zapor, dogajalo se je tudi, da je ujetnik v ječi umrl. Kako težko je bilo to breme še v 18. stoletju, že po končanih uporih, dokazuje „robotni patent“ iz leta 1778, ki ga je izdala cesarica Marija Terezija (1740—1780), ki je določal, da vse robote — torej tudi tlaka — „na noben način in pod nobeno pretvezo ne smejo presežati 156 dni“ na leto. Šele po tem zakonu Marije Terezije lahko sodimo, kako so graščaki pod besedo „v deželi običajna tlaka“ izkoriščali kmeta, če so imeli kmetje gornji „patent“ cesarice — točno 300 po prvem krvavem slovenskem uporu — za nekakšno olajšavo, čeprav so bili še vedno prisiljeni pol leta tlačaniti graščaku. Če k tem 156. dnevom prištejemo nedelje in praznike, potem pa zimske dneve in še nesreče ter neurja, si lahko ustvarimo sodbo, kako malo dni je še ostalo kmetu za delo na svoji

kmetiji. Prav zaradi pomanjkanja časa so ostala mnoga podložniška polja neobdelana, kar so kmetje v svojih pritožbah cesarju tudi povedali. Prav tlaka in pa priklenjenost kmeta na fevdniško zemljo, katere ni smel brez njegovega dovoljenja zapustiti, sta postavila srednjeveškega kmeta sicer ne pravno pač pa dejansko na raven sužnja v starem veku.

Druga ne mnogo manjša podložniška obveznost so bile služnosti (Dienste; Zins, servitium), vezane na posestvo. Odmerjali so jih graščaki na podlagi velikosti posestva. Te dajatve ali, kakor se v zgodovini večkrat imenujejo, tudi davščine je moral podložnik oddajati graščaku prav od vseh svojih pridelkov, tako od poljedelstva, od vinogradništva, planšarstva, čebelarstva, celo od lova na polhe, sploh od vsega, kar je pridelal. Te dajatve so podložniki sprva dajali samo v naturalijah, pozneje pa en del tudi v denarju. Ko je pa denar zgubil vrednost, je pa plemič davščino zahteval samo v naturalijah in jo celo zvišal, češ da je denar padel.

Poleg teh dajatev so bile še obvezne „male služnosti“, ki so krile vse potrebe v graščakovih kuhinji.

Posebna cerkvena dajatev je bila desetina, od katere je dobil župnik en del, zemljiški gospod pa dva dela. Med najtežje dajatve prištevamo posmrtnino. Ob smrti podložnika je dobil graščak najlepšega vola — „Sterboschs“. Novi gospodar je moral plačati za dedovanje posestva posebno „primščino“, ki jo je določal graščak. Če se mu je pa zahotelo, je oddal posestvo boljšemu ponudniku.

Veliko nezadovoljstvo med kmeti so povzročali tudi duhovniki, zlasti neizobraženi, s pobiranjem posebnih prispevkov; za pokop umrlega so zahtevali vola ali kravo, za spregled cerkvenega pokopa, za spregled ženitve ob prepovedanem času so zahtevali posebno globo. Prostovoljna bera je pozneje postala obvezna.

K tem že itak neznosnim materialnim dajatvam do zemljiških gospodov pa je treba prišteti še nova državna bremena v obliki davkov, ki so nastali zaradi nove organizacije državne uprave — ministrstvo in vsi podrejeni državni uradi — in ustanovitve najemniške vojske. Leta 1470 so zastopniki deželnih stanov uvedli nov davek, imenovan glavarina, ki so ga morali plačevati vsi od dojenčka do starca brez razlike stanovske časti. Leta 1475 pa je bil odobren davek „tedenski vinar“ za obrambo proti Turkom. Plačevali so ga zemljiški gospodje in podložniki.

Trgovanje so kmetom otežkočale še razne mitnine, carine in ležarina

Med materialne dajatve štejemo še razne globe in denarne kazni, katere so vedno določali zemljiški gospodje.

V 15. in 16. stoletju je zadelo podložnike novo zelo občutno breme. Ker je plemiška vojska prišla v popolni razkroj, so pritegnili v vojaško službo kmete, ki so poprej smeli nositi orožje le v izjemnih slučajih. Ustanovili so „črno vojsko“ in poklicali k vojakom ponekod vsakega dvajsetega, desetega ali celo petega moškega, toda na Kranjskem pa je bil poklican k vojakom vsak deseti, peti ali celo tretji moški, kakor je zahtevala potreba.

Pa to še ni bilo vse, da je moral kmet osebno služiti vojsko, ampak tudi večino stroškov za vzdrževanje te vojske so prevzeli na podložnike. Povrh vsega pa je vsaka vojska, naj bo turška ali krščanska, redna ali uporniška, ropala po deželi kmeta. Vsa ta materialna bremena, ki so izvirala pravno iz podložniške obveznosti, so povzročale kmetu ne samo socialne krivice, ampak so ga spravile v nevzdržno gospodarsko stanje, tako da se ni redko dogajalo, da je podložnik s fevdniškega posestva pobegnil, če je le mogel. Že te redne in izredne dajatve so bile zadosten razlog, da je začel kmet-podložnik iskati rešitev socialne pravičnosti po drugi poti. Vendar smo mnenja, da je bil končni vzrok, da se je kmet le odločil za upor, postopek fevdalcev, ki je bil v nasprotju s človeškim dostojanstvom kmeta. Kmet je bil vse do 19. stoletja preziran, zaničevan in popolnoma brezpraven. V postopku proti človeškemu dostojanstvu kmeta sta se v obdobju kmečkih uporov v slovenskih deželah dopolnjevala dva faktorja: organizacija fevdalne oblasti in pa turški napadi.

V fevdalnem družbenem redu, ki se je vlekel skozi ves srednji vek pa do druge polovice 18. stoletja, je bil steber in nosilec oblasti zemljiški gospodar, ki je bil obenem tudi sodnik prve stopnje in je razsojal vse kazenske in civilne spore svojih podložnikov v patrimonialnih sodiščih, le prestopki, za katere je bila predvidena smrtna kazen, so spadali v kompetenco višjega deželnega sodišča. Kmet podložnik se je smel obrniti na deželnega kneza samo takrat, kadar zemljiški gospodar ni hotel razpravljati o njegovi zadevi. Praktično je bil kmet brezpraven, ker se je dogajalo, da je graščak, če tudi je kmet kdaj uspel s pritožbo pri višjem sodišču, s podkupovanjem in zvezami dosegel razveljavljenje razsodbe. Srbi, ki so bili pod Turki še bolj brez pravic, so to brezpravnost kmeta spravili v pregovor: „Kadija te tuži, kadija te sudi.“ Na zapadu zlasti v Angliji je hotel kralj to brezpravno samovoljnost plemičev omejiti s tem, da je ustanovil kraljevska sodišča in pošiljal naokrog „potujoče sodnike“, a tudi to ni praktično veliko pomagalo, ker je sodišče pomenilo v srednjem veku tudi vir precešnih dohodkov od raznih glob, katerih se pa plemič ni hotel kar tako odreči cesarju v korist. Najhujši postopek srednjeveške sodne prakse pa je bila krvava rihta, ki je bila združena vedno z mučenjem. Da bo pa mera kmečke t. i. podložnika brezpravnosti popolna, moramo vedeti, da je bila tudi izvršna in upravna oblast v rokah zemljiškega gospoda, katero je izvrševal po svojih valptih in bircih. Valpet je bila v srednjem veku najbolj osovražena oseba in ne po krivici, zakaj nekateri valpeti so bili prave zveri. Zato so se tudi upori na posameznih gradovih začeli prav zaradi postopanja valptov in so kot orve pobili valpce skupaj z graščaki. Najbolj pogosti zločini proti človeški časti so bili mučenje, uboj, pošiljstvo in odgon v sužnost.

V sklopu brezpravnosti moramo prišteti „ius primae noctis“, ki sicer ni bil nikjer uzakonjen, pa so se ga po raznih krajih Evrope nekateri graščaki posluževali. Če ni šlo z lepa pa s silo. Ta poganski nečloveški običaj je prišel z vzhoda in so ga izvajali v starem veku po nekaterih grških dr-

žavicah, od koder je zašel tudi v ostalo Evropo. Ta problem je našel odmev tudi v svetovni književnosti, celo pri Goetheju. Seksualni problemi so odigrali tudi pri slovenskih in hrvaških kmečkih uporih odločilno vlogo, kajti po izpovedi Ilije Gregoriča je hrvaške kmete pognalo v upor srd proti graščaku Ferencu Tahiju, ki je oskrunil najmanj 16 podložniških hčera in žena, kar je bilo dokazano pred sodiščem. Mimo vseh materialnih bremen, mimo vseh nečloveških kazni poleg ropov, požigov in umorov pa moramo potrditi na osnovi dokazanih zgodovinskih dejstev, da je bila pri večini podložniških uporov po vsej Evropi glavna in vzmetna sila odpor proti zločinom, ki so jih posamezni plemenitaši ali pa katerikoli druga oblast zagrešili proti človeškemu dostojanstvu. Človek potrpi materialno škodo in trpljenje, toda če zadeneš v njegovo vero, če mu kratiš osebno svobodo ali če popteptaš njegovo človeško dostojanstvo in čast, tega ne prenese tedaj se rodi v njegovi duši odpor.

V kolikor še ni bila v duši podložnika dozorela misel na upor, so k temu pripomogli turški napadi, kajti Turki niso samo materialno obubožali kmeta in oropali in opustošili slovenske dežele z ropom, požigom in umorom, ampak so zagrešili tudi zločine proti človeškemu dostojanstvu. Turške roparske tolpe so oskrunile cerkve, posilile žene in dekleta, odpeljale v sužnost otroke in žene. Po vsakem napadu so Turki odpeljali od pet pa tudi do 20 in celo 30 tisoč ljudi. Ujetnike so pa kar konjem za repe privezali in jih gnali kot živino. Tako so ostali nekateri kraji brez prebivalstva. Tudi to je bilo usodno za kmete, ker plemiči niso imeli dohodkov, so tudi obubožali, zato so pritiskali na preostale podložnike, da bi od njih izželi, kar so izgubili pri drugih. Tak postopek je pa kmete nujno silil v upor, ker druge rešitve sploh ni bilo. In kar je najbolj potrlo podložnike, je bilo dejstvo, da so plačevali poseben davek za obrambo proti Turkom, obrambe pa ni bilo sploh nobene, ker so denar od davkov graščaki porabili zase in ga sploh niso izročili cesarju. In ker ni bilo nobene obrambe proti Turkom, se je dogajalo, da so se večkrat razmeroma male tolpe od 5000 ljudi cele mesece sprepuščale po Koroškem, Kranjskem in štajerskem. Danes je že splošno dokazano, da so nekateri plemiči celo sami poklicali Turke v deželo, ker so bili njihovi zavezniki v borbi s cesarjem, npr. Baumkircher s cesarjem Friderikom III, ali razni velikaši v Bosni in na Madžarskem. To so bila stoletja, ko je vladala po vsem Balkanu in v Srednji Evropi popolna brezpravnost kmeta. Obup kmeta je nekoliko cinično izrazil srbski pesnik Njegoš v verzih: „Zemlja stenje, a nebesa čute.“ Po vsej Evropi so bile vojne posredni ali neposredni vzrok za upore, npr. stoletna vojna med Francijo in Anglijo, vojne za špansko posest v Nizozemski, verski boji v Franciji, tridesetletna vojna v Severozapadni Evropi, toda turški napadi na Balkanu in Srednjo Evropo — prvikrat so prihrumeñ Turki na štajersko po bitki pri Nikopolju 1396, potem pa pogostoma od 1469 do 16. stoletja v vse slovenske dežele — so bili poleg drugih tudi neposredni vzrok kmečkih uporov v slovenskih deželah. (Sledi)

Vi ste se za vero borili

MORAVČE IN NJENA DOLINA

Že od mladih let sem rad hodil po hribih ob robu Moravške doline. To veselje mi je ostalo tudi, ko sem odrasel. Z velikim veseljem sem z vrha hribov ogledoval naravo. Zelo lepi so razgledi s Stancih laz, z Limbarske gore, s Svete Trojice, kakor tudi z Gornje Javornice. Med temi hribočki se razteza proti severovzhodu Moravska dolina, s svojimi vasmí, polji in travniki z gozdovi po robih. Po dolini se vijejo ceste z živahnim prometom. Po njih vozijo pesek v Domžale. Tudi lesa mnogo prevažajo.

Z Limbarske gore se vidi cesta, ki gre preko Trojan na štajersko. Na vzhodu je Sveta Gora nad Savo, s katere je prav lep razgled vse do Ljubljane, štajerske in proti Gorenjski. Po vseh teh gričih in hribih je mnogo cerkva, ki so priča, da so naši predniki z velikimi žrtvami in v svoji globoki veri postavili te spomenike svoji veri.

V okolici Moravške doline je tudi mnogo gradov, nemih prič preteklih graščakov, ki so prešli, a narod tlačan je ostal.

Pred drugo svetovno vojno so bili ljudje pri nas na splošno dobri, mirni in si radi pomagali med seboj. Redko kdaj se je slišalo o kakih zločinih.

Ko sem tako premnogokrat opazoval naše kraje z vrha gora, si nisem nikdar mogel misliti, da bodo kdaj po naših krajih in med našimi ljudmi vzrasli, vkljub dobri in verni domači vzgoji, brezverni krvoloki komunisti čnega kova, ki so hladno in brezsrčno pobijali, dekleta, žene, otroke, celo dojenčke, fante in može, le zato ker niso hoteli objeti komunizma in ostali zvesti pravim narodnim idealom.

I. NEMŠKI NAPAD

Vsi smo že pričakovali da bo Hitlerjeva Nemčija napadla Jugoslavijo. Kot mnogo drugih, sem bil tudi jaz pozvan k vojakom. Moj razpored je bil Goli vrh blizu italijanske meje. Šestega aprila 1941 je prišlo do napada na Jugoslavijo. Vedeli smo dobro, da Jugoslavija ne bo mogla ubraniti se nemškega navalala. Na Veliki četrtek, to je četrti dan vojne, smo morali zapustiti Goli vrh, kjer so bile utrdbe, ki niso nič koristile, vkljub ogromnim stroškom za njihovo zgradbo. Umikali smo se proti Polhovemu gradu. Popoldne na Veliki petek smo bili razpuščeni in vsak se je skušal prebiti proti svojemu domu. Z bratom, s katerim sva bila v isti četi, sva se napotila peš proti domu, ker ni bilo ne vlakov ne avtobusov. Mahnila sva jo proti Ljubljani. Namenjena sva bila spošoditi si kolesa pri znancih. Nisva pa imela sreče, da bi kmalu prišla domov. Najprej so mene zajeli, nato pa še brata srbski vojaki. Bilo nas je mnogo Slovencev, ki smo bili vsi zastraženi, kot izda-

javci in ubežniki. Bratu se je kmalu posrečilo pobegniti, jaz sem pa moral slediti z mnogimi drugimi kot ujetnik srbske kolone. Ko smo bili na poti proti šmartnem, so nas napadla nemška letala, ki so šla bombardirati radijsko postajo. Vedno se je komu posrečilo uiti, čeprav so vojaki streljali za njim. Blizu Zaloga smo se ustavili. Nas ujetnike so zaprli v dvorano sokolskega doma. Bili smo močno zastraženi. Drugi dan zjutraj smo morali brez zajtrka na pot. Oficirji so imeli namen v Zalogu iti na vlak in z njim proti Srbiji, a ker ni bilo vlakov smo morali hočeš nočeš peš nadaljevati naš marš. Blizu šmartna smo se srečali z drugo kolono, med katerimi je bil tudi neki general. Naši oficirji so se posvetovali z generalom in bili potem zelo zaskrbljeni. General se je odpeljal z avtom mi pa naprej peš.

Ko smo se bližali proti šmartnem, smo zopet zaslišali in opazili nemška letala nad nami. Hitro smo iskali zaklone med razori na njivah. Izrabil sem to priliko in bežal čez njive proti gozdu. Vojaki so streljali za menoj, a me k sreči niso zadeli. Kmalu sem pritekel v gozd, kjer sem bil že na varnem. Še nekaj drugih „ujetnikov“ je tudi zbežalo in se tako srečno rešilo. Na robu gozda se nisem dolgo zadrževal, šel sem naprej. Bil sem ves prestrašen in zbeغان. Prešel sem gozd in se spet malo ustavil. Začel sem malo ogledovati okoli sebe in opazil v daljavi ob cerkvi v vasi Stangi večjo skupino vojakov s konji... Ker sem se bal, da so Srbi sem se počasi in previdno približal, a se nisem pokazal. Okrenil sem se proti Jevnici. Pri neki hiši sem opazil novo skupino vojakov. Ker so govorili slovensko sem se jim brez skrbi približal. Z njimi sem šel do Jevnice. Ker v okolici že ni bilo več Srbov, smo šli proti Savi in se prepeljali z brodom na drugo stran. V vasi Senožeti smo se ustavili v gostilni, da si malo dušo privežemo, ker smo bili že vsi, zlasti pa jaz precej lačni. Ko smo se pošteno okrepčali smo se poslovili in šli vsak proti svojemu domu. Domov sem prišel ponoči. Vsi moji domači so bili moje vrnitve zelo veseli, zlasti, ker jim je brat povedal da so me Srbi zajeli. Drugi dan po mojem povratku je bila Velika noč. Hotel sem iti v cerkev k Vstajenju in za procesijo, a sem bil zelo utrujen. Noge so me tako zelo bolele, da nisem mogel stati pokonci.

II. poglavje: *Začetek nemške okupacije*

Nemci so zasedli Gorenjsko in štajersko. Po vseh občinah so postavili nove župane, ki so bili njim naklonjeni. Začelo se je popisovanje vseh Slovencev v Nemčiji priključenih slovenskih pokrajinah. Že maja 1941 so začeli seliti učitelje, duhovnike in najbolj ugledne in zavedne družine. S tem so se Nemci zelo osovražili pri prebivalstvu, ki je globoko verno pogrešalo svoje dušne pastirje. Nekaj ljudi je pa vendarle bilo, pozneje se je izkazalo, da so to bili komunisti, ki so bili veseli, da je naš narod ostal brez pravega vodstva in brez duhovnikov. Tako so imeli lažje delo pri zaslep-ljevanju naših ljudi.

Nemci so vse ljudi točno popisovali. Vsi smo morali pred komisijo in tam izjavljati, če je kdo od naših prednikov židovskega pokolenja. Tudi

so spraševali, če je bil kdo v španski državljanski vojni. Teh pa seveda niso dobili, ker so bili na varnem in pripravljali revolucijo. Ko so Nemci napadli Sovjetsko zvezo, so se začeli pojavljati agenti komunistične tiranije po gozdovih. Ti so iskali zveze s somišljeniki in se začeli organizirati za revolucijo. Položaj je bil za njih zelo ugoden, ker je večina našega naroda bila sovražno razpoložena proti Nemcem.

Komunistom ni bilo za borbo proti Nemcem. Njihov cilj je bil borba proti svojemu lastnemu narodu. Zato so si zastavili cilj odstraniti vse, ki ne bodo nikoli sodelovali s komunisti. To so dosegli, bodisi da so svoje nasprotnike denuncirali Nemcem, bodisi da so jih sami likvidirali. V takem primeru so svoje žrtve žigosali za izdajalce, kolaboracioniste in s podobnimi oznakami. V mnogih primerih, ker svojim žrtvam niso mogli ničesar dokazati in narod ne bi verjel v za lase privlečene obtožbe, so te tajno likvidirali. To so bili prvotni načrti komunistov in njihova borba je bila pod krinko OF vedno bolj naperjena proti lastnemu narodu kot pa proti Nemcem.

Pojav komunističnih agentov in skrivačev po gozdovih ni bil neznan Nemcem. Zato so objavili naredbo, da mora vsak takoj prijaviti vsakega skrivača. Naši ljudje, ki so bili vedno bolj sovražni do Nemcev, pa niso prijavljali skrivačev, temveč so jih, kolikor jim je bilo mogoče, ščitili pred okupatorjem. Bili smo pač brez pravega vodstva, brez slovenskih časopisov in brez radijskih aparatov, katere so nam Nemci zaplenili. Vsa ta dejstva so še povečala naše sovraštvo do Nemcev.

Nekega jesenskega septembrskega dne sva šla z bratom v bližnji gozd. Ob poti sem našel zavitek. Odprl sem ga in videl, da je v njem Poročevalec. Spravil sem oba izvoda (julijsko in avgustovo številko) v žep. Ko sem jih zvečer doma prebral, sem spoznal, da se pod krinko O.F. skriva komunizem in njegova tiranija. Drugi dan sem dal Poročevalca bratu s pripombo, da je to čista komunistična propaganda. Ko jih je on prečital jih je zažgal, ker bi bilo nevarno imeti komunistično propagando doma, kajti Nemci so to kaznovali s smrtjo.

Že sem se zavedal, da nam ne preti nevarnost samo od okupatorja, temveč še v večji meri po onih, ki se skrivajo po gozdovih. Postal sem previden, čim manj sem govoril in se nisem družil v večjo družbo. Skušal sem biti kolikor je pač bilo mogoče neopredeljen in nevtralen.

Februarja 1942. leta smo zvedeli, da so Nemci na Kolovratu zasačili skrivače in jih postrelili. Niso objavili imen teh mrtvih. Vsi naši so sočustvovali s padlimi. Kmalu potem so Nemci v gozdu pri vasi Sv. Mohor odkrili novo skupino skrivačev. V borbi je padel en sam skrivač. Kot represalijo so Nemci zaprli kmeta Alojzija Zajca, očeta večih malih otrok in ga pozneje kot talca ustrelili v Dragi pri Begunjah. Nesrečni Zajec je zgubil življenje, ker ni prijavil skrivače Nemcem. Je treba pač razumeti, da se naši ljudje Nemce sovražili, a skrivačev so se bodisi bali ali pa so hote ali ne hote simpatizirali z njimi. V takem položaju so bile vse samotne vasi po hribih in po robovih gozdov. (Sledi)

Moralne propalnice so oblikovale našo usodo

V angleških časopisih je zadnje čase veliko govora o dnevniku Evelynna Waugh. Angleška javnost se spogleduje, ko je v najnovjšem delu tega dnevnika obtožil Randolph Churchilla, sina Winstona, da ni bil drugega kot nesramen pretepač, ki je vso drugo svetovno vojno prepil. Dnevnik zajema različna obdobja življenja pisca in je bilo v večini govora o orgijah, zabavah pijancev, seksualne, homoseksualne in lesbijanske zabave ali kombinacije vsega tega, in to mnogokrat z udeležbo slavnih ljudi. Višek doseže s tem, ko opisuje pisca kot obiskovalca javne hiše mladih otrok v Parizu. Lahko si predstavljamo kak vtis ima ta dnevnik pri otrocih pisca, ki je že umrl in pri sinu Randopha Churchilla, ki je član parlamenta.

Waugh in Randolph Churchill sta bila med vojno oba v Jugoslaviji v misiji pri partizanih Josipa Broza. Kakor Waugh sedaj pove, je Randolph Churchill imel raje steklenico kot borbo. Dnevnik govori o večeru, ki je sledil večeru: „Randoph blazno pijan... Randoph pijan in govornik; Radoph pol pijan... Randoph že pijan in postal še bolj pijan.“ Ni nobenega govora o junaštvu Randopha, kot so pričali nekateri, ki so bili z Randophom. Waugh ga je dokončno označil kot nesramnega pretepača, dolgočasnega in brez vsake inteligenčne spretnosti.

Kot je poznano slovenski javnosti, sta oba gornja gospoda bila pri jugoslovanskih komunistih kot tajna odposlanca angleške vlade z nalogo, da poročata o delovanju komunistov, o njihovi borbi proti okupatorju. Na podlagi takih in sličnih poročil se je potem angleška vlada dokončno odločila, da zapusti Mihajlovića in da vso podporo Titu. Ta važna poročila so bila torej, vsaj do gotove mere, poslana od gori omenjenih propalnic, katere so komunisti sigurno znali prijeti v roke, da so poročila bila ugodna. Da je pri tem oče Churchill tudi sokriv, ker je vsaj deloma moral vedeti, koliko so sinova poročila vredna, postaja vse bolj očitno in grenko dejstvo.

Odbor Slovenskega zavetišča

ima v prodaji slovenski prevod

„MARTIN FIERRO“

Vsaka slovenska hiša naj ima slovenski prevod

Cena 40 pesov.

Z nakupom podprete zavetišče

TUGOMIR SANJAČ

(Nadaljevanje)

Že na ulici smo se pomešali med občinstvo in počasi šli iz Zagreba proti Hrvaškem Zagorju. Videli smo marsikaj groznega, kot na primer kako je mlad ustaš meni nič tebi nič ustrelil nekega jugoslovanskega oficirja, samc zato, ker ta ni hotel vzklikati Paveliću in NDH.

Srečno smo ušli iz Zagreba in v bližnji vasi prespali. Ker je bila pot preko Bele Krajine nevarna, smo jo zavili proti Brežicam. Vlaki niso vozili, zato smo pešačili. Na slovensko-hrvaški meji, so nas ustavili Ustaši, a smo se srečno rešili vseh neprilik. Pri odhodu so nam voščili „Sretan Uskrš“ in modrovali, da imajo letos Hrvati dvojni „Uskrš“, to je Vstajenje Hrvaške in Kristusovo vstajenje.

Bližali smo se že Brežicam. Tam smo zvedeli, da bo šel en vlak proti Celju. Veseli smo šli proti postaji. Imeli smo pa smolo. Tik pred postajo so nas zajeli Nemci in nas odgnali v zbiralno taborišče vojnih ujetnikov. Nič ni pomagalo naše zatrjevanje, da smo študentje, ki smo bili na počitnicah in so nas vojni dogodki zajeli. Da smo bili prostovoljci seveda nismo rekli, vojaki pa tudi nismo še bili.

V taborišču smo prespali kar na prostem, ker seveda ni bilo ničesar postavljenega niti pripravljenega za ujetnike. Drugi dan zjutraj so nas odgnali na postajo in nas naložili na vagone. V vsakem vagonu je bil en stražar z brzostrelko. Naša trojka se je vedno držala skupaj. Trdno smo bili odločeni, da bomo izrabili prvo priliko za pobeg. Prilika se nam je ponudila v Celju. Med potjo so na vlak stopili mnogi civilisti. Med njimi je bilo tudi nekaj deklet. Hitro smo „jurišali“ in osvojili tri mlada srca. Dekleta so bila takoj pripravljena nam pomagati zbežati. Da bi naš „angel varuh“ bil prepričan, da smo res „parčki“ smo se začeli poljubljeni med seboj. Prišli smo do Celja. Stražar je povedal, da civilisti lahko izstopijo. Mi trije smo takoj objeli naše mladenke in mirno stopili z vagona in šli proti izhodu iz postaje. Imeli smo srečo, nihče nas ni ustavil, ker smo tako dobro „igrali vlogo zaljubljenecv“. Bilo je že pozno zvečer na veliko soboto, ko smo bili spet prosti v Celju. Bližala se je že polnoč; in policijska ura je že zdavnaj bila. Poslovlili smo se od deklet, se jim zahvalili in šli na pot. Ko pridemo do neke hiše izven mesta smo prosili za prenočišče. Kmet nam je dovolil iti na senik, dal nam je še obilno večerjo. Utrujeni smo hitro zaspali. Drugi dan zjutraj nas je kmetova žena zbudila in veselo presenetila. Prinesla nam je pravi velikonočni „žegen“ s potico, šunko in pirhi. Tudi nam je voščila veselo Veliko noč. Po tako dobrem in obilnem zajtrku sta šla Zvone in Tone na „izvidnico“ v mesto. Jaz sem pa ostal „na straži“ v seniku. Proti popoldnevu sta se vrnila z veselo novico, da popoldne ob dveh odide avtobus iz

Celja proti Kamniku. Uredili smo nahrbtnike, se poslovili in zahvalili prijaznim gostiteljem in odšli v mesto. Hitro smo kupili vozne listke, se vsedli v avtobus in čakali odhoda. Kmalu se avto napolni. Ko smo že hoteli oditi pride nemška patrola in zasede avtobus. K sreči je pa lastnica dosegla, da smo pod nemško stražo odšli do Kamnika in bodo šele tam rekvizirali avto. Nemška straža nam je pa prav prišla, ker nas niso po poti ustavljali in smo tako srečno prišli proti večeru v Kamnik. Tu smo šli v hotel, najeli sobo in čakali prilike za zadnjo „etapo“ Kamnik-Ljubljana. Pot je bila kratka, a vendarle nevarna, ker je bila „državna meja“ med Nemčijo in Italijo tik pred vrati Ljubljane.

Na velikonočni ponedeljek smo začeli poizvedovati, če gre vlak proti Ljubljani. K sreči je proti večeru bil napovedan vlak. Seveda smo že, za vsak slučaj, zjutraj kupili vozne listke in čakali na odhod v postajni restavraciji. V Kamniku ni bilo tako nevarno kot v Celju, ker tu pravzaprav ni bilo „Kulturbundovcev“. Nemcev je bilo pa le mala peščica. Po dolgem čakanju je prišla ura odhoda. Vlak je zapiskal in zadnja etapa se je začela. Malo nas je skrbelo, kako bo s prehodom meje, a so nas sopotniki hitro pomirili, rekoč, da še ni zaprta in, da se lahko še svobodno hodi iz „Nemčije v Italijo“ ali pa obratno. Kot so rekli, tako je tudi bilo. Brez vsakih ovir smo prišli zvečer v Ljubljano.

Ko sem odhajal s kolodvora, me je kar mrzaz tresel. Teden dni je minilo, odkar sem odšel brant domovino. Vsa Ljubljana je bila na ulicah in se poslavljala od nas. Vsa je bila okrašena z zastavami. Po enem tednu, kaka sprememba. Ulice tihe in prazne. S hiš so visele italijanske zastave. Povsod Ducejeve in kraljeve slike. Na postaji italijanska straža, fašisti in vojska. Najraje bi se razjokal. Prehud je bil udarec, prehudo je bilo razočaranje. Isto kot jaz sta čutila moja prijatelja. Le spogledovali smo se in molčali.

Ker tramvaj ni vozil, smo šli peš proti domu. Na Zmajskem mostu smo se poslovili, dali si roke in odšli vsak proti svojemu domu. Ko sem prišel do naše hiše so bile vrata že zaprta. Metal sem kamenja na okno, da bi koga priklical. Po dolgem času se odpre okno v drugem nadstropju, kjer smo stanovali in zapazim mojo najmlajšo sestro. Ko jo pokličem, ta začne jokati in izgine, za njo pridejo še druge sestre in isti jok in kričanje. Končno se pa vrata odpro in moj oče stopi k meni, me začne tipati in spraševati, če sem res jaz in, če sem res živ. „Kaj pa misliš, da sem prišel strašit z onega sveta,“ sem odgovoril in objel očeta. Oba sva jokala kot otroka. Ko sem prišel v naše stanovanje, so me začele mama in sestre objemati in poljubljati in mama je ves čas pravila: „Hvala Bogu, da ni bilo res, da so se zmotili.“ „Kaj ni bilo res, in kdo se je zmotil?“ sem spraševal. Končno sem le zvedel resnico. Neki moj „prijatelj“ je prišel povedati, da so med v Zagrebu ubili Ustaši. Sedaj se pa nisem več čudil, da so me imeli za „duha“ in so se me ustrašili. V moji sobi sem videl mojo sliko vso v cvetju in večno lučko goreti pred njo. Seveda sem jo hitro ugasnil, tudi rože sem odstrani.

ker mi ni bilo všeč gledati jih, ker sem vedel, da so bile namenjene mrtve-
mu, ne pa živemu.

Tak je bil moj poseg v vojno in tako se je končala moja prva vojna
akcija. Seveda s tem še ni bil končan moj poseg v vojno, ker sem se kmalu
nato včlanil med borce za svobodo in začel z ilegalo. O tem pa bom povedal v
prihodnjih poglavjih.

Za konec naj le to povem, da sem po nekaj dnevih slučajno dobil v ro-
ke tržaški „Picolo“ in v njem bral italijansko vojno poročilo, ki je pravilo
približno tako: Po hudih borbah so naše čete uničile odpor v trdnjavi
(Fortalezza) Ljubljana in ko so uničile tudi rečno mornarico na reki Ljub-
ljanici, smo zajeli dve diviziji in končno zasedli Ljubljano. Ko sem to bral,
sem se tako od srca nasmejal, zlasti, ko so mi povedali, da je na ljublan-
skem gradu tri dni visela bela zastava in da so šele na Veliki petek Lahi prav
preplašeni prišli v Ljubljano. Lahi so pač Lahi in njihovo „junaštvo“ je
vsem znano. Ko sem dva meseca pozneje bil v Trstu pri mojem stricu, sem
tudi videl v filmskem tedniku „borbe za Ljubljano, filmane v Cine Città.

7. poglavje: Kranjske klobase

Prejšnji poglavji sta bili precej resni in tragični. Da se malo oddahne-
mo in vsaj za hip pozabimo na žalost, bom v tem poglavju malo povedal za
šalo, čeprav bo v njem tudi nekaj zrn resnosti. Torej začnimo.

Vojna nam je prinesla okupacijo, okupacija racionalizacijo vseh do-
brin, racionalizacija nam je prinesla „karte“, to je določene obroke mesa
mleka, olja, maščob, cigaret, tekstilnih proizvodov in tako dalje. Karte se
nam prinesle črno borzo in so nam osvežile spomin, da smo iskali in spo-
znali sorodnike vse do Adama in Eve. Če smo imeli kakega „prijatelja“ na
deželi, smo ga seveda povabili, naj nas pride obiskat, če pa on ni hotel ali
mogel priti smo se sami povabili in ga šli obiskat. Seveda vso podrobno
iskanje „žlahte“ in „prijateljev“ je imelo en sam cilj, pripraviti si zalogo
jedilnih dobrot, zlasti slanine, masti, zasko prekajenega mesa in seveda
kranjskih klobas, ki so postale „močna valuta“ in so odpirale vsa vrata.
Kjer ni mogel sam hudič ničesar narediti, tam so uspele kranjske klobase. O
enem značilnem in svojevrstnem uspehu klobas Vam bom povedal sledeče

Sredi junija je bilo. Lahi so bili že poldugo leto pri nas. „Provincija
Lubiana“ je imela že svoj sosvet. Naši dobri in pametni politiki in voditelji
so se že poklonili „Duceju in Victoriju Emanuelu“. Je gospodom „genijem
politične modrosti“ bolj kazalo sedeti na varnem v Ljubljani, kot pa na pri-
mer jesti „ričet“ na Liparskih otokih ali v Regina Coelli, zato so kot ponižni
slapčki prikimavali, kar so jim Lahi trobili. Pa pustimo Lahe in naše „slav-
ne“ politke in se vrnimo k našim klobasam.

Opoldne sem se vračal domov. V želodcu mi je krulilo, da je bil pravi
koncert „težke“ glasbe. Premišljeval sem, kaj bo uboga mama skuhala. Pre-
pričan sem bil, da bo pripravila kako „mineštvo“ ali pa polento. Na meso

ali kaj podobnega si niti misliti nisem upal. Karte so bile že porabljene za ta mesec, črna borza in njene dobrine so pa bile prekislo grozdje za nas. Med potjo sem dohitel očeta, ki se je vračal iz šole. Bil je precej slabe volje, verjetno je imel on „koncert“ v želodcu ali pa so mu „zeta“ pošle. Da bi ga malo spravil v dobro voljo, sem mu dal paket cigaret, katere mi je podaril moj prijatelj Marijan, ki je imel „trafiko“. S tem sem malo potolažil očeta. Začela sva se pogovarjati o vsakdanjih stvareh in malo oba kritizirala karte in črno borzo. Tako sva kmalu prišla do naše hiše. Ko stopiva v vežo, je v njej tako vabljivo in lepo dišalo po prekajenem mesu in klobasah. Istočasno sva oba pripomnila: „Kako je srečna duša, ki bo v teh resnih časih jedla dobrote kot so prekajeno meso in klobase.“ Jaz sem pa dodal: „Gotovo je kak ‚buržu‘ ali pa črnoborzijanec.“ V hiši smo imeli oba ekstremno zastopana. Duh po klobasah je bil vedno močnejši, čim bolj sva se bližala našemu stanovanju, ki je bilo v drugem nadstropju. Spogledovala sva se in nisva prišla do zaključka. Ko prideva do našega stanovanja, presenečena ugotoviva, da „očarljive“ vonjave prihajajo iz našega stanovanja. Ko sva pozvonila, je nama mama vrata odprla. Proti vsem navadam, ki so bile pri nas, je bilo ta dan kosilo pripravljeno v jedilnici, kot za največje praznike in družinske godove. Oče je hitro vprašal: „Kaj je dobrega za kosilo. In vonjave po klobasah kaj pomenijo.“ Mama se je le hudomušno nasmejala in rekla: „Najprej bomo jedli, potem bomo pa govorili. Imamo se mnogo pogovoriti.“ Jaz sem hitro pomislil, kaj če ni mama zamenjala moje „železno rezervno“ cigaret. Hitro sem šel v mojo sobo in začel pregledovati za logo. Vse je bilo nedotaknjeno. Oddahnil sem se. Nisem bil žrtev „režima“. Kosilo se je začelo. Mama je pripravila odlično „joto“ (primorska juha, oziroma „mineštra“) z vsemi predpisanimi dodatki. Da je „puisek“ stopil v njo se je močno čutilo. Po juhi je prišlo pravo presenečenje. Prekajeno svinisko meso, klobase in zelje s krompirjem. To je same dobrote, ki so se visoko cenile na črni borzi. Oče je vedno spraševal kakšno „operacijo“ je mama naredila in če je kaj „pretopila“ na borzi. Mama je le molčala se smejala in nalivala očetu pristnega dolenjskega cvička (druga „deviza“ črne borze). Sestre so gotovo kaj vedele, ker so se spogledovale med seboj in se muzale. Seveda ženska solidarnost, sem si mislil in gotovo one niso bile žrtve režima. Po končanem kosilu je prišla na vrsto črna kava, a ne „Kneipova“ prava črna kava (najvišja valuta).

Ko smo končali s kosilom, je mama, nikdar ni imela te navade, začela spraševati očeta, kako študirajo študentje in če bo koga „zažil“ (vrgel). Oče se je začel čuditi, odkod mamino zanimanje za študentovsko rajo in še bolj za „zabušante“ ali kot jih je on imenoval „Tabula rasa“. Mama je pa le silila v očeta, da je končno priznal, da bo tri vrgel v četem letniku učiteljskega. Mama je hitro vprašala kako gre Francetu iz Grosupeli? „Temu bom pa dal prav slabo (1), je zabit kot ‚farovška kaša‘, poleg tega je še predrzen in nesramen. Še boli predrzna je na njegova mati, ki je na vse načine skušala pregovoriti me, da bi pogledal skozi prste,“ je še dodal oče. Mama je pa začela braniti Franceta in njegovo mater, češ, da sta oba dobra kot

mlečni kruh. Tedaj se je pa očetu posvetilo. „Te klobase in druge stvari od kod so? Če so prišle iz Grosupelja jih zmečem na cesto in zahtevam izključitev iz šole tega predrzneža.“ Mami ni preostajalo drugega, da je povedala resnico. Francetova mama je prišla k nam domov, vsa obložena z vsemi dobrotami. „Jokaje,“ je rekla mama, „me je ta uboga žena prosila za svojega sina edinca. Prinesla mi je vsega, kar se danes težko dobi. Vsi vedno godrnjate sedaj nad hrano. Nobeden pa ne ve, kako hudo je danes pripraviti kosilo ali večerjo, včasih tako rekoč iz nič. Ta žena mi je padla kot iz neba,“ je še dodala mama in odšla v kuhinjo. Oče je še nekaj zagodrnjal in šel kot je imel navado počivat.

Ko je približno ob štirih vstal, je šel v kuhinjo in vprašal mamo: „Kaj je prinesla tista ženska?“ Mama mu je seveda pokazala „zaklade“. Oče je kimal z glavo in še naprej zatrjeval, da bo Franceta vrgel in naj mama vse „spoka“ in pošlje nazaj. On se ne proda za kranjske klobase. Mama je pa trdila, da ne bo ničesar poslala nazaj in če bo oče ostal trdosrčen bo začel „štrajkati“ in nam ne bo več kuhala. Moj oče se je znašel pred hudo alternativo, skoraj bi lahko rekel, da je ponavljal s Hamletom „Biti ali ne biti, to je vprašanje“. Bolje rečeno, moral bi si staviti vprašanje, „kranjske klobase ali Francetov cvek?“ Ker je imel zaključno konferenco, je moral oditi. Poslovil se je od mame, ki mu je še enkrat priporočala naj pomisli in to pot malo pogleda skozi prste. Oče je vedno zatrjeval, da on ni ničesar dobil, nobenemu nič obljubil, naj si mama posledice zapiše sama sebi in odšel.

Vsi smo nestrpno čakali očetovega povratka. Zanimalo nas je, če bodo klobase in druge dobrote odprle vrata v 5. letnik ubogemu Francetu.

Okoli osmih zvečer se je vrnil oče. Ko je stopil v kuhinjo, kjer smo bili vsi, se skrivnostno nasmehnil in vprašal: „Mama, si poslala nazaj kar ti je prinesla Francetova mama?“

„Nisem na glavo padla,“ je odgovorila mama.

„Dobro,“ je rekel oče, „sem se že bal, da si me poslušala. Veš tako je bilo na konferenci. Prišel sem v konferenčno sobo. Ves sem bil zamišljen in razdvojen. France ni bil samo slab pri meni temveč tudi v matematiki in fiziki. Tudi če bi mu jaz spregledal bi vseeno padel. Poiščem zaključno polo z ocenami. Francetu so manjkali redi za slovenščino, matematiko in fiziko. Še je upanje, sem si dejal. Malo težko bo, ker s profesorjem matematike in fizike nisva v preveč dobrih odnosih. Ko sem tako premišljeval se odpro vrata konferenčne sobe in stopi profesor XX, ki je učil Franceta matematiko in fiziko. Ko me ta zagleda, gre k meni in reče, če bi šel lahko malo ven, da mora z menoj govoriti. Vstal sem in šel s kolegom na hodnik. Tu mi kolega reče: 'Gospod kolega, nekaj Vas moram prositi.' 'Kaj?' sem ga vprašal. 'Veste, prosil bi, če bi lahko popustili Francetu iz četrtega letnika. Sai ni tako slab. Časi so težki in moramo razumeti, da danes mladina ne more mirno študirati.' 'In zakaj, ste morda za kosilo imeli danes kranjske klobase?' sem ga vprašal. Kot odgovor se je kolega nasmejal in z ním sem se smejal jaz. Oba sva dala Francetu 3 in ga tako rešila. Kranjske klobase

so zmagale," je še dodal oče in se začel smejati. Z njim smo vsi bili veseli, zlasti pa mama, ker je tako dosegla kar je želela. Rešila je Franceta in rešila je kranjske klobase. Dodati moram še to, da teden dni pozneje, ko je France dobil spričevalo, je prišla druga pošiljka klobas k nam in tudi k profesorju XX. Kranjske klobase so pa imele še drugo posledico. Spoprijateljile so mojega očeta s profesorjem matematike in na ta račun sta imele večkrat „causa bibendi“, da sta pogasila žejo povzročeno po klobasah.

Kot vidite, so v onih težkih medvojnih letih klobase igrale važno vlogo na vseh popriščih javnega delovanja in še celo pripomogle ubogi študentovski raji, da je obšla „Scilo in Caribdo“ in prijadrala v varni pristan trojke. Le škoda, da nismo poslali v Jalto, Teheran, London, Paris, Washington in Moskvo klobase. Te bi imele gotovo več uspehov, kot pa naši politiki. Poteš zgodovine bi bil na vsak način drugačen. Tudi moje poglavje o kranjskih klobasah bi moralo imeti drug naslov. Po vsej verjetnosti bi bil ta: „Zmaga kranjskih klobas nad ‘Pastasciutto’“ Trst in Gorica so naši. Ali imam prav ali ne? Gotovo bi kranjske klobase tudi dosegle, da ne bi imeli maršalov. Generali bi zadostovali.

Verinov

Prošnja

Dalje, dalje neizmerneга vesolja
razgrnite svoje svilnate tančice,
prikažite mesta bela in vasice,
snežne gore, gozd, plodna polja,

19

bistre reke, našega morjá sinjine,
da srce se bo za hip ogrelo
spet v življenje novo zaživelo
ob prividu bežnem domovine.

Obudili bodo se zatajeni spomini,
me z omamami prešernimi obdali,
upa cveti bodo v novo rast pognali,
ko v nočeh samote sanjal bom v tišini.

DSPB-TABOR v Argentini naproša vse člane, da poravnajo svojo letno članarino v znesku 1 peso ley. Članarino lahko plačate pri odbornikih društva.

Vlad. Kozina: Komunizem, kot ga jaz poznam

Iz angleščine prevedel Alojzij Geržinič. - Kot Dokument I za tisk pripravil, izdal in založil dr. Filip Žakelj. - Opremila Jernej Kinkelj in Polde Malalan. Tiskala Tiskarna Vilko S.R.L. (Vilko Čeč) - Buenos Aires, 1972. - Str. 84.

Ko smo v Taboru št. 4 leta 1967 poročali o angleškem izvirniku spisa Rev. Vladimira Kozine: *Communism as I know it*, smo izrazili željo, da bi nam pisec dal priobčiti slovensko verzijo. In Rev. Vladimir Kozina je naše želje celo prekosil. Sedaj imamo namreč pred seboj slovensko verzijo tega odličnega spisa v ličnem posebnem zvezku, ki ga je v prevodu strokovnjaka prof. Alojzija Geržiniča kot Dokument I za tisk pripravil, izdal in založil dr. Filip Žakelj v Buenos Airesu.

Vsemu, kar smo pred leti zapisali o angleški izdaji, pravzaprav nima-
mo kaj dodati ali odvzeti. V strokovnem prevodu prof. Alojzija Geržiniča spis ohranja vse odlike angleškega izvirnika in ga za slovenske bralce celo prekaša z dodatki in vrsto dokumentarnih slik. S tem pa postaja tudi eden izmed najbolj pomembnih doprinosov za našo medrevolucionarno zgodovino, ker je od prve do zadnje črke dokument, ki ga tudi najbolj izbrani sofizmi režimovskih zgodovinskih dialektikov ne bodo mogli razvodniti, kaj šele ovreči.

Vendar se nam zdi primerno, da znova podčrtamo poštenost v prikazovanju okolja, v katerem se je odigrala strahotna žaloigra Kozinove družine. Nihče piscu ne bi mogel zameriti, če bi ob težki kroniki, kakor je na neposrednem primeru mučeništva svoje družine spoznaval komunizem, šel mimo dejstvenikov, ki so sicer bili v vzročni ali posledični zvezi z žrtvijo njegovih najdražjih, pa so prvenstveno bili rezultat občega stanja, v kakršnega je mednarodni komunizem pogreznil slovenski narod s svojo revolucijo prav za časa tuje okupacije. Rev. Kozina pa ne samo ne gre mimo teh dejstvenikov, ampak jih prikazuje kot objektivni okvir, v katerega je zajeta njegova zgodba. S tem je vzor premnogim piscem, ki se s tem predmetom specifično ukvarjajo, pa se niso zmožni povzpeti do one mere pravičnosti, ki je za te vrste pisanja neobhodno potrebna.

Navajamo samo en primer, ki nas kajpak posebej zadeva. 84 strani njegovega teksta je že samo po sebi do skrajnosti utesnjena površina za prikaz tako strahotne žaloigre, kot se je odigrala v njegovi družini. Rev. Kozina najde prostor, da se na 68. strani takole spomni domobrancev:

„Ti mladi, katoliški Slovenci, ti prostovoljni antikomunistični vojaki pod vodstvom generala Leona Rupnika so bili krvavo vojsko proti Titu in njegovi 'Osvobodilni fronti'. Naše ljudstvo — njega večina — je bila domobranec hvaležna. Spet so ljudje ponoči mirno spali. Spet so lahko delali na polju, ne da bi se jim bilo treba bati partizanskega plenjenja. Domobranci so kmalu obvladovali Slovenijo. Tito in njegova OF sta kljub pomoči, ki sta jo prejela od Anglije in Amerike, izgubljala tla in vpliv. Ljudje so bili

srečni. Kolikor je to mogoče med rdečo revolucijo, se je spet razvijalo normalno življenje.“

Spričo tega zapisa rev. Kozine ne bomo mogli nikoli razumeti — ker ne najdemo veljavnih razlogov za to —, da nekateri, ki se v svojih spisih izrecno pečajo s prikazom odločujočih dejstvenikov medrevolucionarnega čr-gajanja na slovenski zemlji, kleknejo pred to preprosto, nikomur krivično resnico. Zato je tem večja zasluga rev. Kozine, da je tudi v sicer intimni zgodbi svoje tragedije s poštenim peresom pokazal na te stvari.

Poleg njega vse naše priznanje tudi prof. Alojziju Geržiniču za prevod, Jerneju Kinklu in Poldetu Malalanu za močno učinkujočo opremo in dr. Filipu Žaklju, da je izid spisa omogočil. Kljub metamorfozam v našem in svetovnem gledanju — ali pa prav zaradi njih — je takšna literatura vedno aktualna, vedno potrebna. Med nami bo zbujala spomine, ki ne smejo nikoli v pozabo, doma, kamor ji mora vsakdo izmed nas pomagati z vsemi sredstvi, pa bo drezala v vest, pa odpirala oči predvsem mlademu rodu ki se nezadržno osvešča in hoče priti danostim svojega časa do dna.

Za konec ponovimo samo še željo, ki smo jo tudi že izrazili v našem poročilu o angleškem izvorniku tega spisa. Nujno je potreben španski prevod! Z nekaterimi paralelami iz tega okolja, ki bi jih mogoče bilo kazno vnesti, bi delo nedvomno napravilo globok vtis v latinski Ameriki. Morali bi najti mecena, da bi ta strahotni dokument katoliškega duhovnika lahko prišel v zadostnih izvodih predvsem v roke tragično zmedenih krogov katoliške duhovščine teh dežel. To bi bil obenem košček nadaljevanja tistega boja, v katerem so za zgled vsemu svobodoljubnemu človeštvu padli naši mučenci.

Pi. Ka.

Verinov:

Prebujenje

Sen sanjav brsti mi v noč
raste, raste v grm cvetoč
željá.

Sij svetel temó jasni,
v sreči kot nekoč drhti
srce.

∴ sonca luči noč zamre,
sanje v dalje se zgube
samot.

JOŽE GOLOBIČ — 60-LETNIK

Skoraj verjeti ne moremo, da je resnica, da se je Jože rodil 15. maja 1913 v Stopičah na Dolenjskem. Leta 1942 je med prvimi stopil v vrste protikomunistov. Pozneje kot domobranski poročnik je bil zelo priljubljen pri svojih fantih. Novo mesto, št. Vid, Žužemberk so bile postojanke v katerih je Jože služil domovini. Neštetokrat je bil s svojimi fanti v težkih položajih, pa je vedno dobro izpeljal.

Prišel je na Koroško s svojo četo, a je po čudnem naključju izostal vrnitvi. Vrnil se je z nekaj fanti nazaj čez hribe na Dolenjsko, misleč, da se bodo tam skrivali. Prišel je do Litije, ker pa je bil savski most zastražen, niso mogli preko Save. Vrnili so se spet nazaj na Koroško. Med potjo so bili večkrat napadeni. Izgubili so vse fante, le Jože in še eden sta srečno — na pol živa — prišla nazaj na Koroško.

Več mesecev je delal pri kmetih, potem pa je prišel v taborišče Spital. V Kanado je emigriral leta 1948. Leta 1954 sta prišla k njemu žena Anica in sin Jože. V Kanadi se jima je rodil sin Vili, ki pa je kmalu po rojstvu umrl.

Dragi naš Jože! Ob tem Tvojem življenjskem jubileju Ti v imenu Tvojih številnih prijateljev soborcev želim, naj Te Bog še dolgo ohrani zdravega in čilega v krogu svoje družinice in v družbi Tvojih prijateljev soborcev. Bog Te živi Jože!

Tvoj soborec

PETER ČARMAN — 50-LETNIK

Naš prijatelj-soborec PETER ČARMAN se pripravlja na srečanje z Abrahamom.

Rodil se je 29. julija 1923 v Zgor. Hrušici pri Ljubljani.

Jubilant je delaven, dober gospodar in javni delavec ter velik dobrotnik socialnih ustanov. Bil je večletni predsednik Našega doma v San Justo. Je vedno nasmejan in je ostal prepričan borec proti komunizmu, kot smo ga poznali pri vaških stražah in domobrancih.

Vsi njegovi prijatelji-soborci mu kličemo: Peter še na mnoga leta!

OBVESTILO

Obveščamo vse borce in prijatelje pok. svetnika KARLA ŠKULJA, da se bo brala sv. maša v San Martinu za pokojnim 22. julija 1973, t.j. ravno na dan njegove 15-letnice smrti.

Čeprav nimamo pretenzij, da bi se postavljali ob stran izrazitih kulturnih revij — kakor pač to kdo pojmuje —, kot glasilo, ki ga slovenska kultura in njeni dejavniki vsekakor nujno zanimajo, ne moremo mimo prijetne, častne dolžnosti, da tudi na naših straneh zabeležimo lep jubilej gotovo najbolj vidnega kulturnika in pomembnega znanstvenika iz srede naše protikomunistične emigracije — univ. prof. Tineta Debeljaka, ki je minulega 27. aprila napolnil za kulturno rast slovenske srenje preživelih 70 let.

Ne spada v naš delokrog, da bi naštevati in vrednotili njegovo vsestransko globoko oranje žlahtno setev in bogato žetev na polju slovenske kulture, katere kakovosti je v desetletjih svojega neutrudnega dela kot nihče drug izmed njegovih sovrstnikov pripomogel do višine, zaradi katere je slovensko ime tudi v velikem svetu upoštevano na častnem mestu. To so ob danih priložnostih že opravili za to izrecno pozvani organi; pravičen prikaz in vrednotenje pa bo v čast imenu delavca, ki bo nedoglednim rodovom zamecev v pouk in zgled ostal v naših analih, neizbrisno zapisala zgodovina.

Ko je s kričavimi trobentami v polboga slovenskega Parnasa napihnjeni Oton Župančič, z Rupnikove dobre, za zaresno slovensko kulturo tresočee se dlani hlastno pobiral dobrote njegove plemenite pomoči za počitek v Leonišču, da je tam lahko v varnem zaledju „tulil z volkovi“ (s tem kajpak ne kanimo odvzeti niti grama njegovi teži v slovenskem pesništvu); ko je kulturni diktator Josip Vidmar na mestu predsednika morilskega klana OF klesal v granit zgodovine dokazuje najbolj sramotilne antikulture komunističnega mračnjaštva, je dr. Tine Debeljak v svojem Domu in svetu (in povsod, kjer je mogel) ne samo podarjal svojemu trpečemu narodu v bodrilo in hrano dragocene, trajne sadove svojih lastnih navdihov v službi blage slovenske besede, temveč se je povzdignil tudi v učitelja, vzgojitelja in mentorja cele vrste novih služabnikov tiste kulture. zaradi katere je naš narod vzdržal težka stoletja svoje žitnosti, in zavoljo katere bo živel in rasel v lepšo bodočnost.

Če v tej zvezi omenimo samo klasika naše dobe, domobranskega barda Franceta Balantiča, je naša gornja trditev že več kot upravičena.

Vse ostalo je naloga znanstvenikov, ki bodo morali o delu univ. prof. dr. Tineta Debeljaka polniti debele knjige.

Mi mu ne bomo pozabili, da je poleg drugih čisto domobranskih verzov zložil tudi eno izmed besedil, izmed katerih naj bi bila izbrana *himna slovenskega domobranstva*, kakor mu bomo ostali vedno hvaležni za doslejšnji edini veliki tekst naše dobe, njegovo veličastno *Črno mašo*.

Vkljub polemikam z njim, ki so jih prinesle strani našega glasila zaradi sodb in vrednotenj nekaterih zgodovinskih dogodkov in dejstvenikov — pa nikdar zaradi bistva naše problematike! — imamo vsa upravičila za to, da dr. Tineta Debeljaka štejemo med tiste, ki so z našim domobranstvom v sredi zahrbtnega stalinističnega prekucništva izvedli edino resnično revo-

lucijo novega Slovenca. Zakaj vse življenjsko delo dr. Tineta Debeljaka nujno in samo po sebi nosi pečat tistih najvišjih vrednot, za katere so padli naši domobranski mučenci: Bog — Narod — Domovina.

V tem nas je nedvomno potrdil on sam. Saj je na prošnjo in s posebnim posvetilom za 50-letnico prav tistega svojega učenca, s katerim je na naših straneh polemiziral, napisal prav za naše glasilo samo njega dostojno znanstveno razpravo ob polovici stoletja boljševističnega režima v Sovjetski zvezi. Tako je prav na naših straneh ostal zabeležen dokaz tudi o človeških kakovostih resničnega — kulturnika.

Ker za samo naštevaje doslejšnjega dela dr. Tineta Debeljaka itak ne bi bili zadostni celi letniki Tabora, naj bodo te skromne besede naš iskren doprinos k hvaležnosti, ki jo je ves slovenski narod dolžan za darilo svetjemu najbolj vidnemu sodobnemu kulturniku v zdomstvu in v domovini za njegov lep življenjski jubilej.

Z njim pa gredo tudi naše vroče želje, da bi nas v njegovih delih izpričan mladostni zanos spremljal še do in preko njegovega in našega najsvetlejšega cilja: OSVOBODITEV SLOVENSKEGA NARODA.

NAŠI MRTVI

STANISLAV ŠEGULJA — UMRL

Nepričakovano nas je zapustil bivši vaški stražar STANKO ŠEGULJA 30. maja 1973 v Villa Rosa — Argentina. Pokojni je dopolnil 53 let in se je rodil v vasi Vrh-Fara pri Kočevju.

Pokopan je bil 1. junija na pokopališče v San Martinu in je pogrebne obrede pripravil in izvršil rev. Jure Rode. Ker je bil pokojni brez sredstev in svojcev, so priskočile na pomoč sledeče socialne ustanove: Zveza žena, Vincencijeva konferenca in socialni odsek Tabor, da se je lahko izvršil dostojni pokop pokojnega. Društvo Tabor-Argentina mu je položil na krsto šopek nageljnov s slovenskim trakom. Od njega sta se poslovila rev. Rode in soborec Jože Štefančič.

Zastopnik Tabora iz Montreala — Kanada, sporoča, da sta umrla dva člana in naročnika Tabora:

IVAN TERENCE je umrl 26. marca t.l. v starosti 46 let po daljši bolezni. Zapušča ženo, dve hčerki ter sina.

LOJZE POTOČNIK je umrl 7. aprila t.l. v starosti 47 let. Pokojni zapušča ženo in hčerko.

Obadva sta bolehalo za „zahrbtno in neozdravljivo“ boleznijo.
Naj bo obema lahka kanadska zemlja.
Bog pa naj bo plačnik za vse dobro.
Obema družinama naše iskreno sožalje.

ZOPET SVEŽ GROB

Dne 29. maja 1973 je umrl v okolici Buenos Airesa g. *Ludvik Kržič*, bivši dolgoletni župan občine Stari trg pri Ložu. Naslednji dan smo ga pokopali na pokopališču v San Martinu ob precejšnji udeležbi sorodnikov, prijateljev in znancev. Sv. mašo je opravil na domu pokojnika domači župnik, pogrebne obrede na pokopališču pa g. Jože Škerbec. V imenu stranke se je poslovil od pokojnika g. Rudolf Smersu, v imenu starotrških občanov pa g. dr. Srečko Baraga.

Pokojni Ludvik Kržič se je rodil 18. avgusta 1885 v vasi Nadlesk v Loški dolini. Že zelo mlad je moral na delo v Sev. Ameriko, da je ohranil nedotaknjeno posestvo in prezidal hišo zaradi nove deželne ceste, ki je stekla poleg njegove hiše. Komaj je prevzel posestvo, je že izbruhnila prva svetovna vojna, katero je preživel na vseh bojiščih. Po končani vojni se je hotel popolnoma posvetiti svojemu gospodarstvu — poleg kmetije je imel še trgovino in gostilno — ko ga je pokojni župni upravitelj Anton Demšar pritegnil k javnemu političnem delu. Kot nova in ugledna politična osebnost je bil takoj pri prvih volitvah izvoljen za župana in je uspešno vodil občino do novembra 1931, ko ga je tedanji režim brez vzroka skupaj z vsem občinskim odborom odstavil. Ves čas do leta 1945 je bil tudi načelnik posojilnice, ki mu je v času denarne zapore od 1931—1935 prizadela mnogo bridkih ur. Ne smemo prezreti dejstva, da je pokojnik vodil posojilnico in občino, ki je postala leta 1918 obmejna občina in je bila gospodarsko šibka, ker je prišlo mnogo gozdov pod Italijo. Med okupacijo je zopet moral prevzeti občino, da bi tako zaščitil prebivalstvo pred strašnimi represalijami, ki jih je povzročalo italijansko vojaštvo.

Po letu 1943 se je umaknil z mnogimi občani v Ljubljano, kjer je pridno sodeloval v begunjskem odboru s pokojnim župnikom Karlom Škuljem. To sodelovanje s Škuljem je zvesto ohranil tudi v Argentini.

Državljanska vojna pa mu ni odvzela samo vsega premoženja, temveč zahtevala od njega še dve strašni žrtvi. Septembra 1943 je padel v Pučubo starejši sin Ludvik, leta 1945 pa je bil vrnjen s Koroškega mlajši sin Tone, študent domobranec, o katerem ni nobenega sledu več.

Pokojniku je Bog podaril res dolgo življenje, toda naložil mu je tudi veliko trpljenje. Vse, kar je prigospodaril kot javni delavec in kar si je pridobil s svojo izredno pridnostjo v zasebnem gospodarstvu, je ostalo doma narodu v korist. Naj mu bo Bog dobri plačnik.

Občan

GENERAL IVAN PREZELJ

Na samo Veliko noč je v Clevelandu umrl general Ivan Prezelj, medvojni poveljnik Slovenskih čet Jugoslovanske vojske v Domovini.

Pokojnik je svojo vojaško karijero pričel že v času prve svetovne vojne, v Jugoslaviji pa je dosegel položaj polkovnika ter je služboval kot vojaški ataše v Atenah, Pragi in Varšavi.

Leta 1942 je bil z drugimi aktivnimi častniki interniran v Italiji, po vrnitvi domov pa je stopil v ilegalno Mihajlovićevo organizacijo in slednjič prevzel poveljstvo slovenskih četnikov. Po pooblastilu jugoslovanske vlade mu je general Mihajlovič podelil čin generala in odslej je bil poznan pod ilegalnim imenom general Andrej.

Poleti 1944 je general Andrej prispel na teren ter je potem vse dni do konca vojne preživel z borci Notranjskega in Primorskega četniškega odreda. Z njimi se je maja meseca pri Gorici umaknil iz Domovine ter je sodeloval na razgovorih z britanskimi vojaškimi predstavniki v Moši, nato pa bil skupno s svojimi fanti prepeljan iz Visca v Forli, Ceseno in slednjič v Eboli, južno od Salerna.

Leta 1947 so bile vse vojaške edinice iz Italije premeščene v Nemčije in odtod je general Andrej leta 1949 emigriral v USA in se nastanil v Clevelandu.

V Clevelandu je pokojnik živel skromno, skoraj neopazno, čeprav se je zvesto udeleževal vseh slovenskih kulturnih in družabnih prireditev. Prva leta je opravljal najtežja fizična dela v tovarni, kasneje pa je prevzel tudi poverjenišтво za „Ameriško Domovino“ v okolišju Collinwood.

V času reorganizacije zveze borcev se sicer ni pridružil ZDSPB TABOR ni pa v ničemer posegal v debato ter je do zadnjega vzdrževal prijateljske odnose z vsemi borci. Ko je ležal na mrtvaškem odru so se od njega poslovili tudi borci ZDSPB TABOR, s predsednikom Milanom Zajcem na čelu. Pred odprtim grobom pa so mu v slovo spregovorili dr. Mate Resman, pisatelj Karl Mauser, Jože Melaher, Bora Karapandžić v imenu srbskih prijateljev ter polkovnik Rudi Perhinek, v imenu aktivnih jugoslovanskih častnikov.

Pokojni general Andrej je bil po duhu vojak, po značaju plemenit človek, po prepričanju svobodnjak in odločen protikomunist in po veri iskren kristjan.

Nepoznan in včasih celo preziran, je vstopil v clevelandsko slovensko skupnost, toda, ko je iz nje odšel, je udeležba v pogrebem zavodu in na pogrebu samem, dokazala, da si je pridobil mnogo ugleda in še več prijateljev. Naj v miru počiva!

Zveza Tabor bo naročila sv. maši za umrlim bivšim domobranskim poveljnikom FRANCEM KRENNERJEM in umrlim generalom IVANOM PREZELJEM.

WINDSOR — KANADA

Tudi v našem mestu so gotovali iz domovine došli pevci „Henček“ v lanskem oktobru. Slovenska skupnost v mestu je bila precej razgibana, da je čim več vstopnic v predprodaji prodala, ker je tak obisk zvezan s precejšnjimi stroški. Obisk je bil zelo lep, dvorana polna, dobra postrežba domačih pridnih delavcev in delavk in ob domači godbi se je doživeto pesalo.

Predsednik tukajšnjega društva ZVON dr. Bah je pa dal pred prireditvijo nalog, da se umakne slovenska zastava. To niso opazili ljudje in se tudi niso zgražali potem... Mastne vice, katere je eden izmed članov pripovedoval v taki obliki, da je resnega človeka sram, so jim bili všeč. Popevke, katere so potem popevali so bile povečini le iz današnjih časov Slovenije. Za vso to plehko domačnost, katero so jim nudili, so se tri dekleta v narodnih nošah zahvalile. Saj je to lepo in olika tudi zahteva zahvale. A pri tem se je pa marsikateri vprašal tri tedne pozneje, ko je bil med nami koprski škof dr. Janez Jenko, zakaj ni bilo enega dekleta in fantiča, da bi se tudi zahvalil v narodni noši, ko je prišel med nas in nam lepo govoril, očetovsko spodbujal k dobremu.

Tine Kovač

Pojasnilo glede L. Zajčevega „Odprtega pisma“ slovenski radio postaji WXEN-FM ob šestih popoldne...

Ves napad na to postajo, ki jo z veliko požrtvovalnostjo in osebno žrtvijo skoraj za „bohlonaj“ vodi g. dr. Milan Pavlovčič že preko 10 let, je gotovo neprimeren in vsega obsojanja vreden. G. Zajec dobre ve, da je prav ta postaja tista redka ustanova, ki se ne udinja nikomur, najmanj pa našim režimovcem. Postaja, na kateri smo protikomunisti in morda še posebej Taborjani imeli vedno vso podporo, pomoč in na kateri se ni bilo treba bati, da bi ti kdo kratil demokratsko svobodo in svobodo govora. Ta postaja sama je pripravila vsako leto, ponavljam — vsako leto — spominsko uro ob času, ko se spominjamo svojih pomrjenih bratov-domobrancev in drugih protikomunističnih borcev. Ta postaja je dostikrat brezplačno oglašala naše proslave, prav tako druge družabne prireditve, samo zato, ker je protikomunistična, ali vsaj nekomunistična, res naša, slovenska. Ne morem razlagati in naštevati, kaj je dr. Pavlovčič naši stvari koristil, tako slovenstvu, krščanstvu pa tudi našim lokalnim organizacijam, posebno tudi in še — Taboru. Vemo, kako je ta oddaja napoti vsem, ki bi radi vodili linijo titove ambasade in kar je temu podbnega, vemo pa tudi za mnoge težave, s katerimi se mora boriti dr. Pavlovčič, če hoče, da bomo še nekaj časa

poslušali „oddajo pesmi in melodij iz lepe Slovenije...“ Lahko je rušiti in zabavljati, lahko je kritizirati in nagajati, silno težko pa je graditi in ustvarjati... Vsem tistim, ki zaradi ozkih grupacij in „pravočartnosti“ ne prenesejo ničesar, kar ni zraslo na njihovem zeljniku priporčam, da malo premislijo, kdaj bodo spet napisali Odprto pismo...

IZ DRUŠTEV

KRAJEVNIM ODBOROM, POVERJENIŠTVOM IN ČLANSTVU TABORA

Dragi soborci:

Na zadnjem občnem zboru organizacije je bilo veliko govorno, da je potrebno organizacijo modernizirati, ji dati novih sodobnih pogledov in poživeti delovanje v skladu s sedanjimi možnostmi in potrebami.

Občni zbor je imenoval posebno komisijo, ki naj bi pripravila osnutek „modernizacije“. Ta osnutek naj bi se potem preko glavnega odbora razposlal vsem organizacijam na vpogled in študij.

Čim se je začelo govoriti in misliti, kaj vse naj „modernizacija“ ali „usodobljenje“ v organizaciji zajame, je postalo jasno, da je stvar mnogo bolj komplicirana kot je razvidno na prvi pogled. Če hočemo organizacijo resnično usodobiti in jo prilagoditi času in krajem primerno, potem je tu govora o celotnem ustroju naše organizacije. Potrebno je, da se identificiramo kdo smo in kaj delamo. Biti le „veterani“ in živeti na lavorikah naše borbe in naših padlih junakov ne gre in ne zadostuje. Čas objokovanja padlih in pobitih je že davno potekel, sedaj je vrsta na nas, da storimo, kar mož je storiti dolžan. Mi moramo v areno slovenske dejavnosti, mi moramo biti živ del narodove veje, veje slovenskega naroda v svobodi. Kajti le tako in le s pozitivnimi dejanji, ne le besedami, bomo mogli vsaj malce koristiti splošno slovenski stvari. Če se zavedamo, da smo udje slovenskega narodnega telesa, da smo del naroda, ki ječi v suženstvu, da smo potomci junakov, potem nam ne bo odveč s sodobnimi metodami boriti se in delovati za narodovo korist in njegovo svobodo. Časi se spreminjajo in mi se spreminjamo z njimi. Kdo ve, kaj nam bo prinesla bližnja bodočnost in kaj se bo razvilo doma, toda karkoli prinese čas in evolucija nas mora najti pripravljene in zmožne stopiti na plan in delovati za tiste vzvišene ideale naroda, za katere so naši najboljši dali vse kar so imeli.

Kot rečeno, „modernizacija“ v organizaciji je širok pojem in če hočemo res biti dosledni bi zahtevala kompletno reorganizacijo s programom, ki bi imel mogočen pogled v bodočnost. Iz preteklosti je zajeti nauke in na teh graditi delo za bodoče. Dvomimo, da je to izvedljivo v prvi fazi, zato smo mnenja, da naredimo najprej prvi korak in tega odločno, predno stopimo v naslednjo fazo „modernizacije“. Naredimo prvi korak z odločno voljo, da hočemo svoje hotenje in delo usmerjati v korist slovenskega naroda. Po-

trebno je, da delujemo na tem, da nas veliki svet spozna, da doume naše napore in trpljenje našega naroda v komunistični sužnosti. To naj bi bil eden od naših glavnih ciljev za katerega bi delovali vsi vsak po svojih močeh. Prepričani smo, da žrtve v ta namen ne bodo prevelike, zadoščenje, da smo nekaj koristnega storili in ustvarjali za narod, pa ne bo izostalo. Brez žrtve in pripravljenosti na delo in napor pa ne bo ničesar. Brez muje se še čevljev ne obuje, pravi stari slovenski izrek, katerega ne pozabimo, kadar gre za narodovo korist.

V pregibu je osnutek prve faze naše modernizacije. Ne obsega posameznih točk ali direktnega programa pač pa daje smer, ki nam je brez težav dosegljiva. Preglejte te misli in svoje želje ter predloge nemudoma pošljite Glavnemu odboru, da tako pripravimo za občni zbor podrobnejši program našega bodočega dela.

Pozdravljeni in Bog Vas živi!

Tajnik ZDSPB Tabor

Predsednik

KRAJEVNIM ODBOROM, POVERJENIŠTVOM IN ČLANSTVU TABORA

GLAVNI OBČNI ZBOR ZDSPB-TABORA

Glavni odbor ZDSPB-Tabor naznanja, da se bo glavni občni zbor organizacije vršil v soboto, dne *1. septembra 1973 v Torontu, Kanada.*

Letošnji občni zbor je nad vse pomemben za organizacijo, prvo, ker vpada v 30-letnico prve slovenske narodne tragedije, Grčaric in Turjaka, drugič, ker hočemo na tem občnem zboru temeljito preštudirati in ugotoviti misijo naše organizacije v modernem času. Zaradi jubilejne obletnice bo program razširjen tudi na nedeljo, 2. septembra, torej dvodnevna afeta. Že sedaj opozarjamo vse odbore in članstvo, da rezervirajo te datume za to nadvse važno organizacijsko prireditev. Odbori krajevnih organizacij so naprošeni, da organizirajo izlet svojega članstva in družin za to priliko. Prvi in drugi september naj bo naša manifestacija, ne le manifestacija naše organizacije, pač pa vsenarodna manifestacija. Pokažimo, da živimo in da vztrajamo na naši poti kljub vsem težavam. Čas je, da vedno mogočnejše nastopamo in da javno pokažemo našo odločnost boriti se za svobodo slovenskega naroda. Čas od nas to zahteva in prepričani bodimo, da naši padli junaki in vsi tisti, ki ječe v sužnosti od nas to pričakujejo. Če kdaj, je ob tej priliki dana možnost, da naredimo mogočni korak naprej za ideale, ki so nam vsem bili nekoč tako sveti. Zato, dragi soborci, na plan, da res velik naš bo dan. Pripravljajte, organizirajte in v množici prihitite na naslednji občni zbor in na javno manifestacijo organizacije ob 30-letnici prve masovne izdaie in prevare. Brez razlike, kaj se okoli nas dogaja, brez razlike na potreben napor ali žrtve najdimo možnost, da bomo tokrat dvignilo baklijo slovenske svobode tako visoko kot še nikdar popreie. Vztrajati moramo na naši poti, vztrajati pa pomeni odločnost in pripravljenost na žrtve in delo. Naj nam ne bo odveč nobena žrtve, kadar gre za ideale svobode. Za

vzcr si vzemimo druge narode, koliko žrtvujejo in kaj vse store, da se njihov glas sliši v svobodnem svetu, medtem ko se mi izgublamo dostikrat v malenkostih in notranjih problemih. Zato, dragi soborci, se letos res potrudimo, prinesimo na to našo manifestacijo kopico idej in dobre volje in pokažimo sovražnikom in svetu, da živimo in delujemo za resnično svobodo našega naroda.

Podrobnosti občnega zbora Vam bodo poslani v kasnejših okrožnicah skupaj s programom za proslavo. Že sedaj pa Vas naprošamo, da glavnemu odboru sporočite svoje želje in predloge tako v pogledu ciljev in bodočega dela v organizaciji kot v pogledu organizacijskega vodstva. Letos bomo volili nov glavni odbor. Vse krajevne organizacije in njih članstvo so dolžne poslati svoje želje in predloge za nov glavni odbor. Le če bomo sodelovali vsi, bomo v stanju naše delo uspešno nadaljevati. Zato predlagajte brez razlike kje žive ljudje, katere želite za glavni odbor.

Bog — Narod — Domovina.

Za Glavni odbor ZDSPB-Tabor:

Tajnik

Predsednik

DAROVALI SO:

ZA ZAVETIŠČE

(v pesih)

Blazinšek Zdenka, Carapachay	50.--
Zupančič Ivanka, V. Ballester	10.--
N. N., Ramos Mejía	5.460.--
N. N., Ituzaingó	2.--
Makovec Ivan, L. de Mirador	694.--
Boc Milan, Capital	100.--
Glinšek Ignacij, Lanus	100.--
N. N., Carapachay	50.--
Koncert v Slovenski hiši 28. aprila 1973	1.122.--
Benko Franz, San Justo	181 52
Šubert Ana, Capital	96.--
Beraga Aleksandra, Capital	36.--
Kocjančič Dorotea, Olivo	36.--
Hacin Pavla, Capital	36.--
Kremžar M., Hurlingham	18.--
Lipovšek Poldo, Palomar	10.--
Martin Fierro	320.--
N. N., San Martin	8.--
N. N., Martinez	6.--
N. N., Luján	1.--
N. N., Luján	1.--

Melovrh Franc, L. de M.	26.--
Tomšič Vida, R. Mejía	500.--
N. N., Argentina	528.50

Slovenski rojaki iz Sao Paulo, Brazil: (cruzeirov)

Malgaj Ratko	30.--
Polič Stojan	30.--
Danev Jože	10.--
Dr. Fonda Alojzij	50.--
Ing. Kranjc Andrej	50.--
Žagar Janez	50.--
Ing. Lajevec Marko	50.--
Majer Valentin	50.--
Mestnik Jože	50.--
Hlebanja Janez	50.--
Mirt Vinko	50.--
Jančar Adolf	30.--
Črnugelj Martin	100.--
Ing. Herbert	100.--
Hlebanja Fric	50.--
Mirt Stanko	50.--
N. N.	5.--
Budinek Vojteh, El Bolson	25.--

ZAVETIŠČE DR. GREGORIJA ROŽMANA

Zavetiščni odbor Vas vabi:

na občni zbor, ki bo v soboto, 30. junija 1973 ob 18 uri v slovenski hiši na R. L. Falcón 4158, Capital;

na družabni večer, ki bo v soboto, 21. julija 1973 ob 20. uri v Našem domu v San Justu;

na tombolo v korist zavetišča, ki bo v nedeljo popoldne, 9. septembra 1973 v Slomškovem domu v Ramos Mejía.

V S E B I N A

Adonde vamos (Kam plovemo)	161
Slovinci v borbi za človeško dostojanstvo nekoč in danes (Dr. S. Baraga)	162
Vi ste se za vero borili (Jože Cerar)	173
Moralne propalice so oblikovale našo usodo (Peter Urbanc)	175
Tugomir Sanjač (R. J. L. Košanov)	177
Prošnja (Verinov)	182
Komunizem, kot ga jaz poznam (Vl. Kozina — Pi. Ka.)	183
Prehujenje (Verinov)	184
Naši Možje	185
Naši mrtvi	187
Različni pogledi	190
Iz društev	191
Darovali so	III

Correo Argentino Sucursal J. L. Suárez (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 8133
	FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 2619